

فصل ۴

نیروهای بازار، عرضه و تقاضا

آنچه در این فصل می‌آموزیم:

۱ چه عواملی بر تقاضای خریداران برای کالا تأثیر می‌گذارد؟

۲ چه عواملی بر عرضه کالا توسط فروشندگان تأثیر می‌گذارد؟

۳ عرضه و تقاضا چگونه قیمت یک کالا و مقدار فروخته‌شده را تعیین می‌کند؟

۴ تغییر در عواملی که بر تقاضا یا عرضه تأثیر می‌گذارد چگونه بر قیمت و مقدار یک کالا در بازار تأثیر می‌گذارد؟

۵ بازارها چگونه منابع را تخصیص می‌دهند؟ (مکانیسم بازار)

بازارها و رقابت

بازار و رقابت

- بازار شامل دو گروه، خریداران و فروشندگان یک کالا یا خدمات خاص است.

خریداران

گروهی هستند که تقاضا برای محصول را تعیین می کنند.

فروشنندگان

گروهی هستند که عرضه برای محصول را تعیین می کنند.

بازار و رقابت

بازار رقابتی:

- بازاری است که تعداد زیادی خریدار و فروشنده، در آن فعالیت می‌کنند و هر کدام از آنان روی قیمت بازار تاثیر ناچیزی می‌گذارند.

بازار کاملاً رقابتی:

- کالاهای عرضه‌شده برای فروش کاملاً مشابه، یکسان یا همگن هستند.
- خریداران و فروشندگان به قدری زیاد هستند که هیچ‌کس نمی‌تواند بر قیمت بازار تأثیر بگذارد. به عبارتی دیگر خریداران و فروشندگان قیمت‌پذیر می‌شوند.

تقاضا

تقاضا

تعریف تقاضا:

- تقاضا برای کالایی عبارتند از مقادیر مختلفی از آن کالا که مصرف‌کنندگان قادر و یا حاضرند در قیمت‌های مختلف و در یک دوره زمانی معین خریداری کنند.

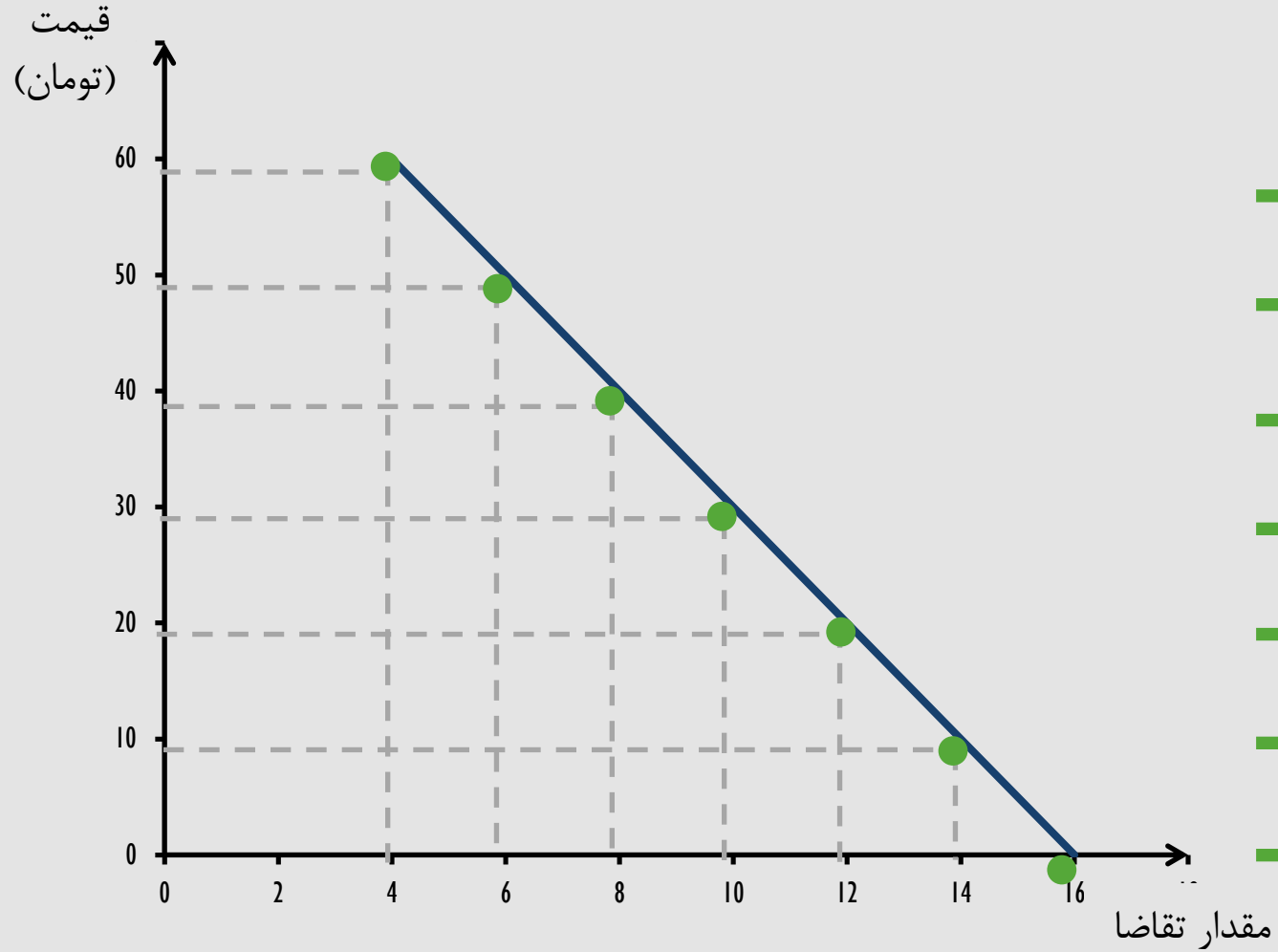
قانون تقاضا:

- ارتباط منفی بین قیمت و مقدار تقاضا
- وقتی قیمت افزایش می‌یابد، با فرض ثابت‌بودن سایر عوامل، مقدار تقاضا کالا کاهش می‌یابد.

تفاوت تقاضا و نیاز چیست؟

تقاضا

قیمت (تومان)	مقدار تقاضا
۰	۱۶
۱۰	۱۴
۲۰	۱۲
۳۰	۱۰
۴۰	۸
۵۰	۶
۶۰	۴

تقاضای بازار

تقاضای بازار:

- مجموع تقاضای تمامی خریداران در هر قیمت از یک کالای خاص.

منحنی تقاضای بازار:

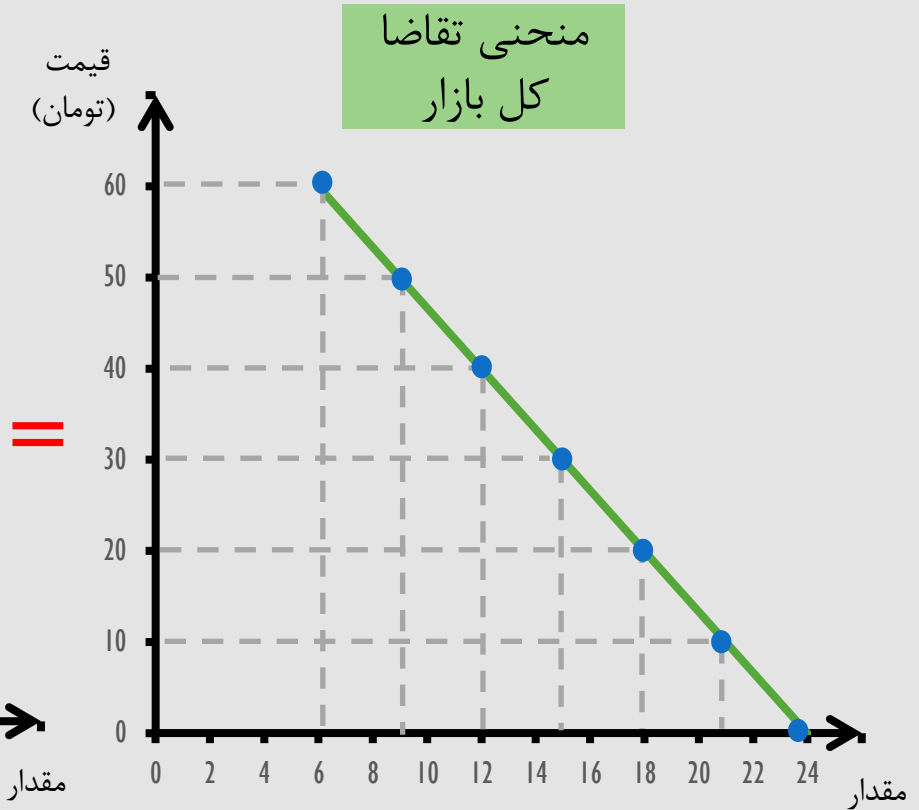
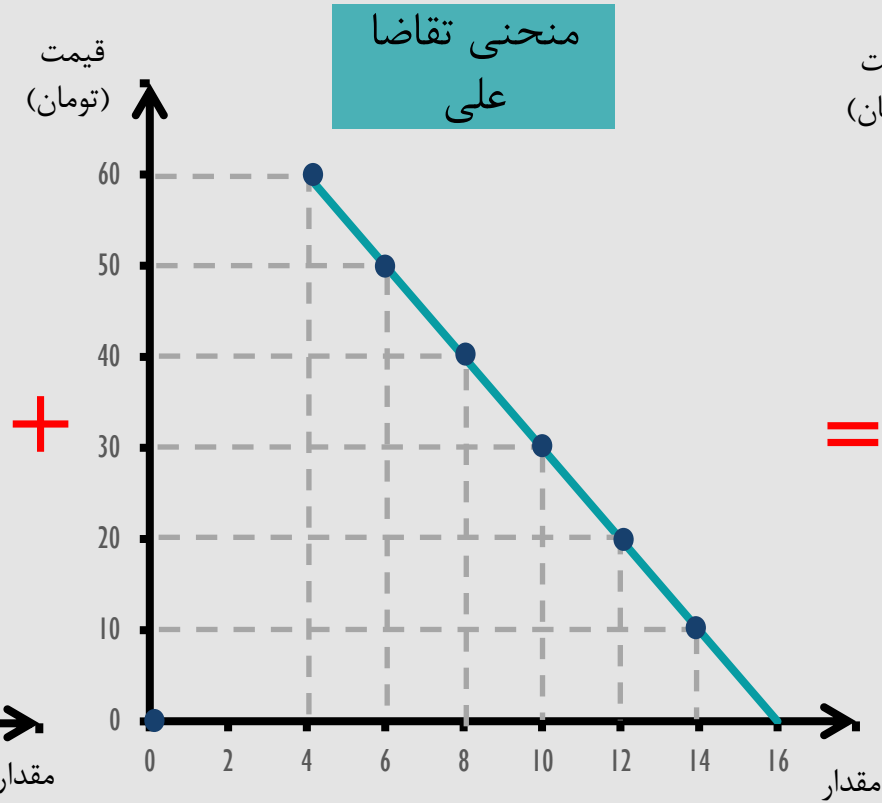
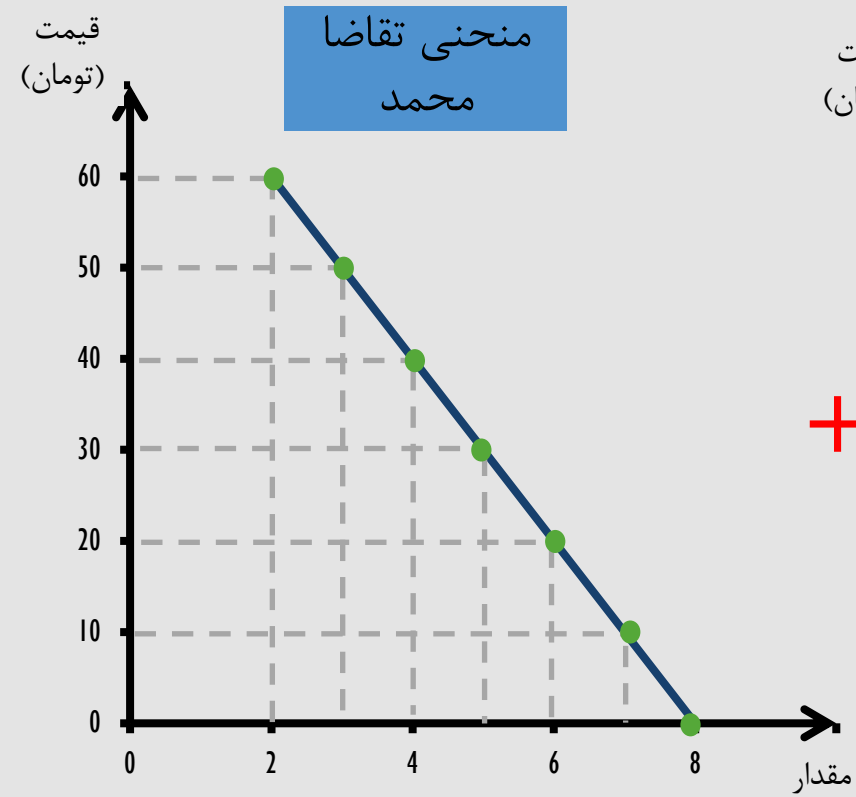
- جمع افقی تقاضای تمامی خریداران برای یک کالا یا خدمات.

تقاضای بازار

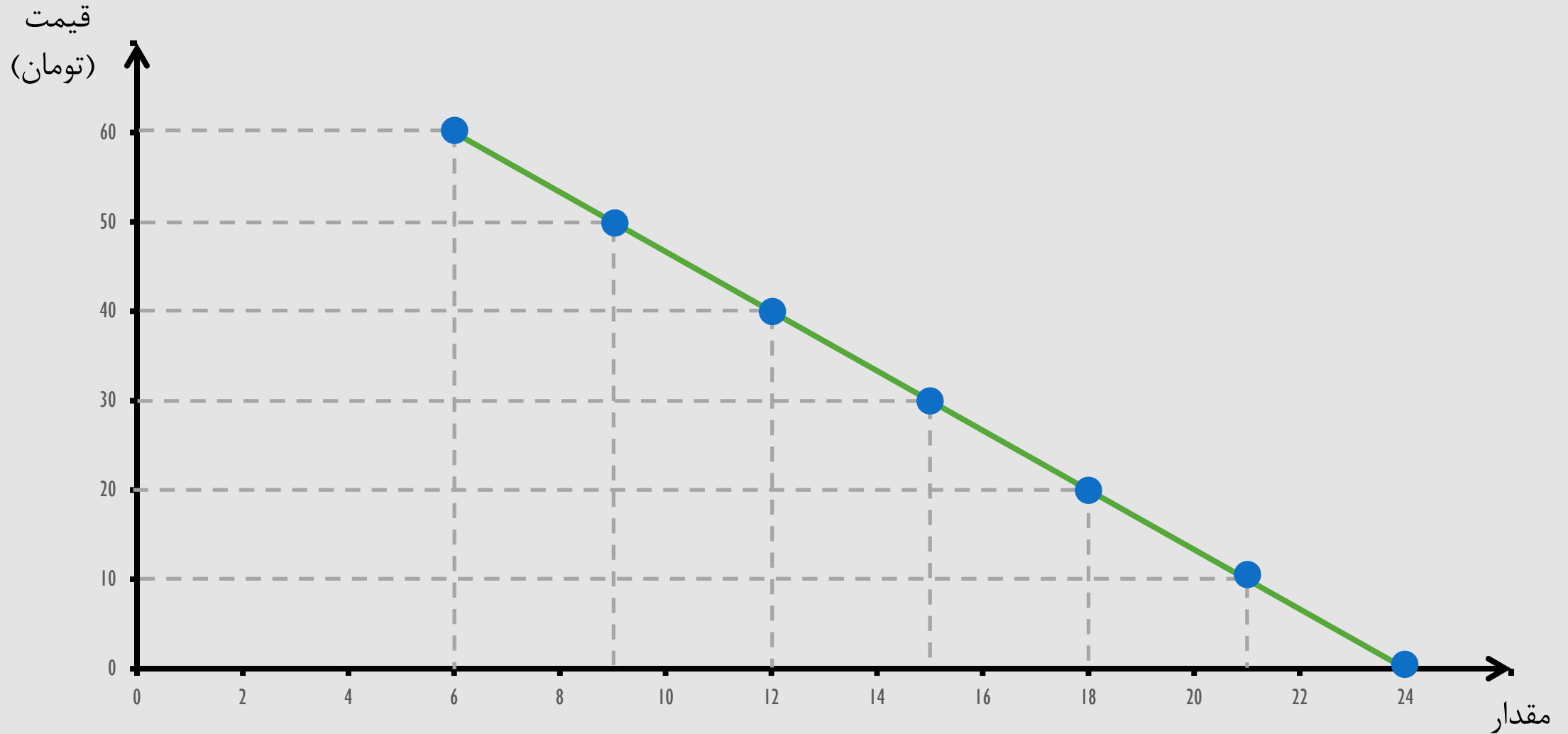
	تقاضا علی		تقاضا محمد	قیمت (تومان)
=	۱۶	+	۸	۰
=	۱۴	+	۷	۱۰
=	۱۲	+	۶	۲۰
=	۱۰	+	۵	۳۰
=	۸	+	۴	۴۰
=	۶	+	۳	۵۰
=	۴	+	۲	۶۰

مثال: تقاضای بازار

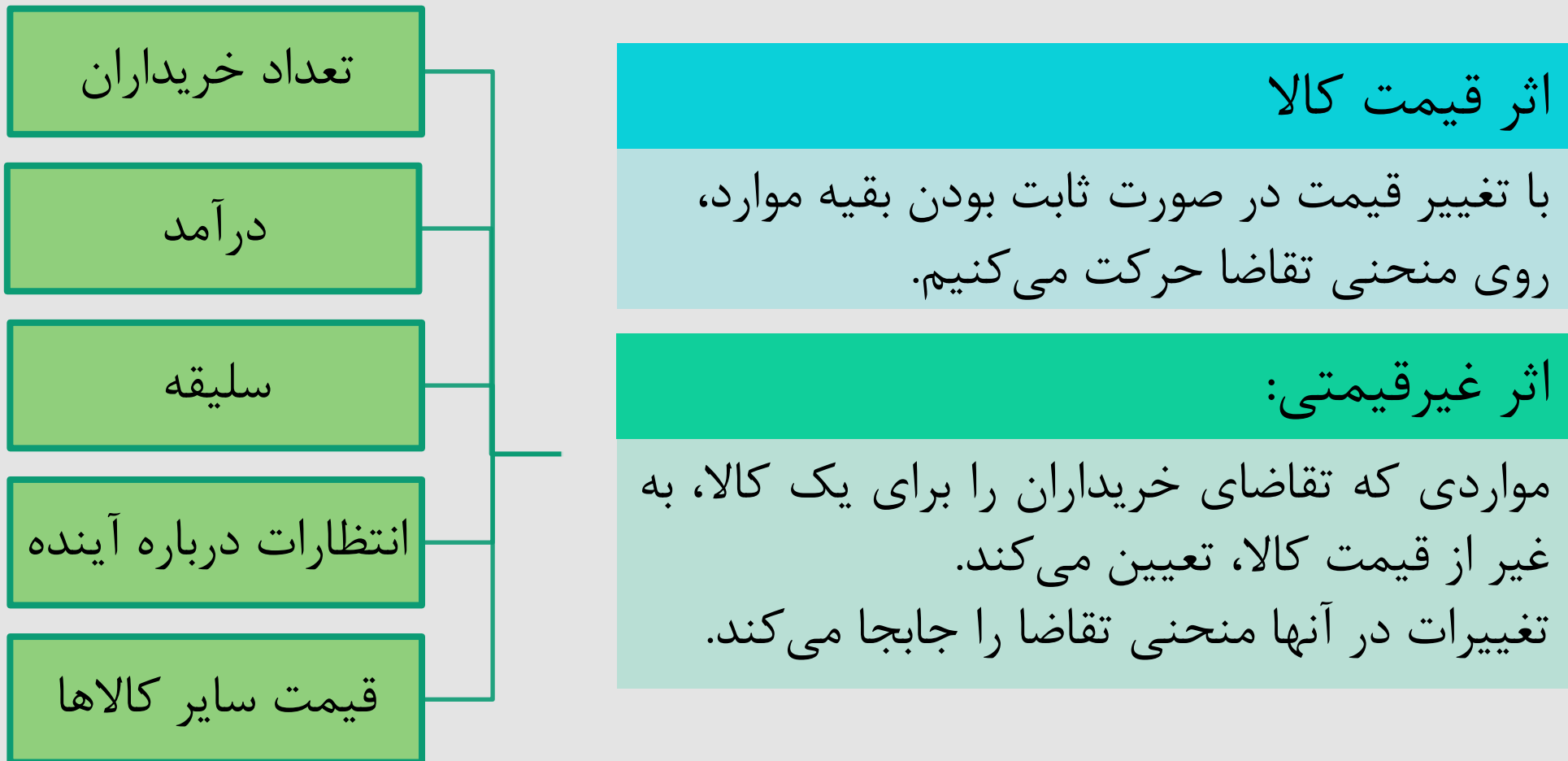
• جمع افقی تقاضای محمد و علی

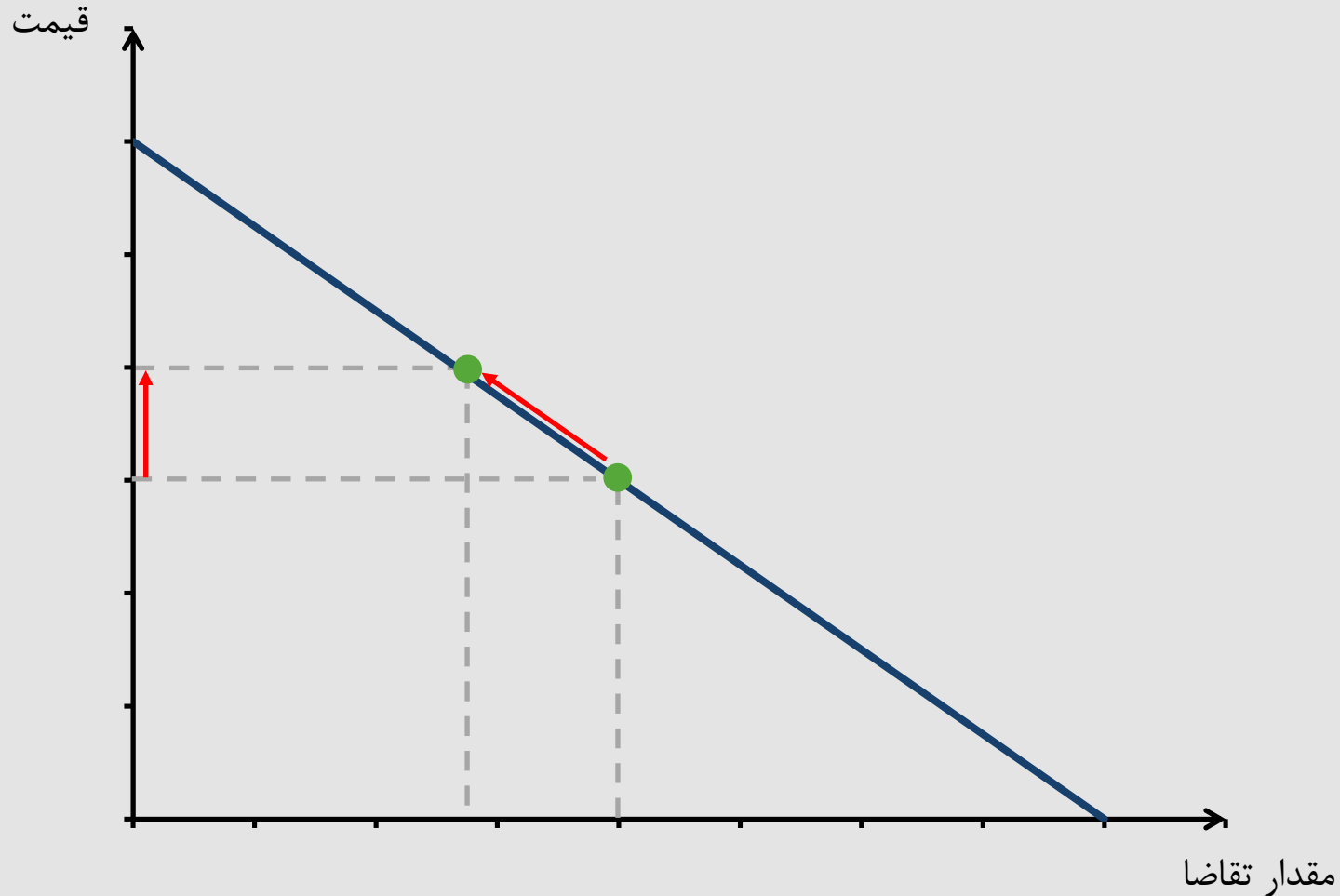
مثال: منحنی تقاضا بازار قهوه

عوامل تعیین کننده تقاضا

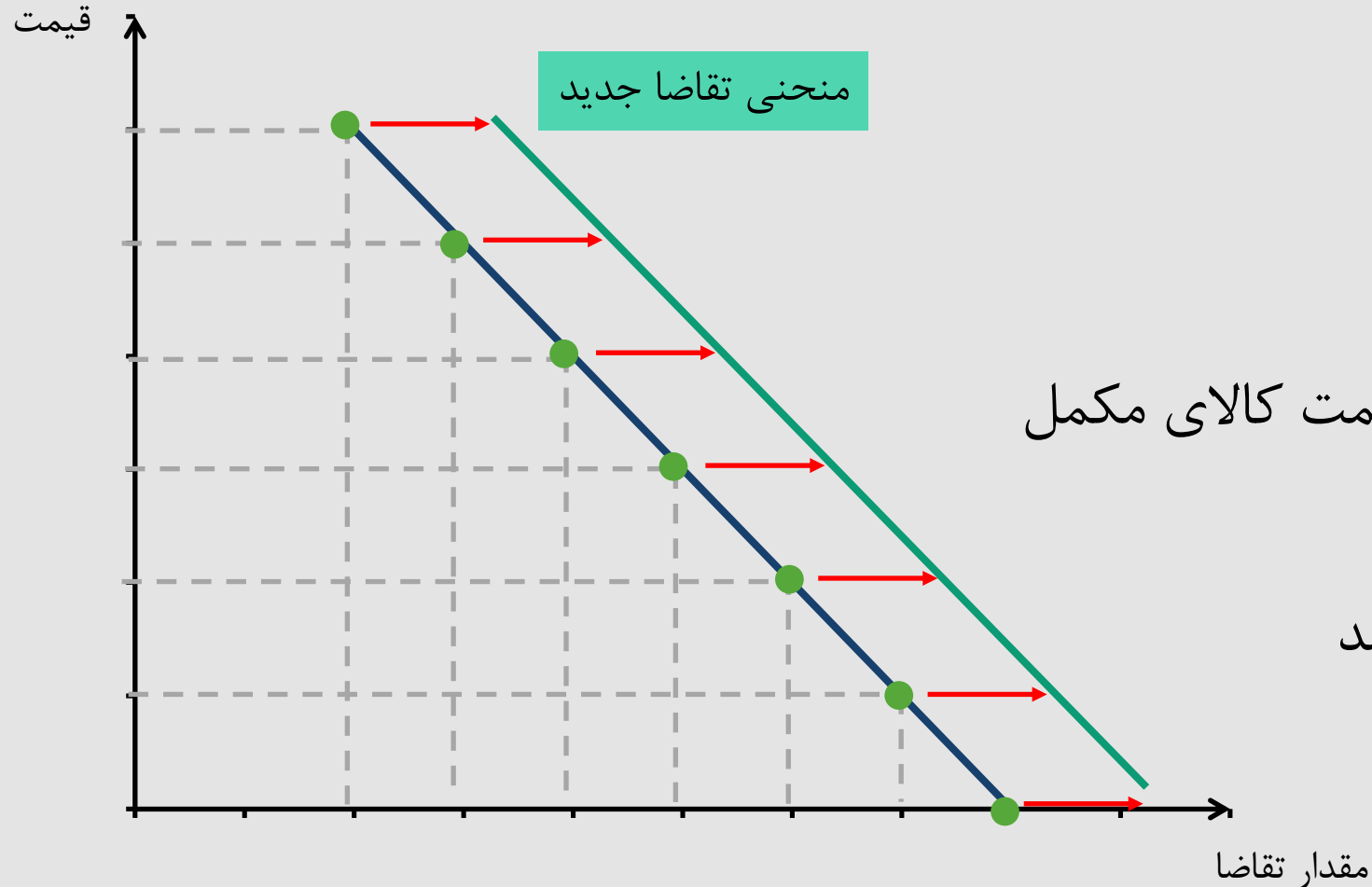

عوامل تعیین کننده تقاضا

- افزایش قیمت کالا
- حرکت روی منحنی تقاضا
- شکل گیری تعادل جدید

عوامل تعیین کننده تقاضا

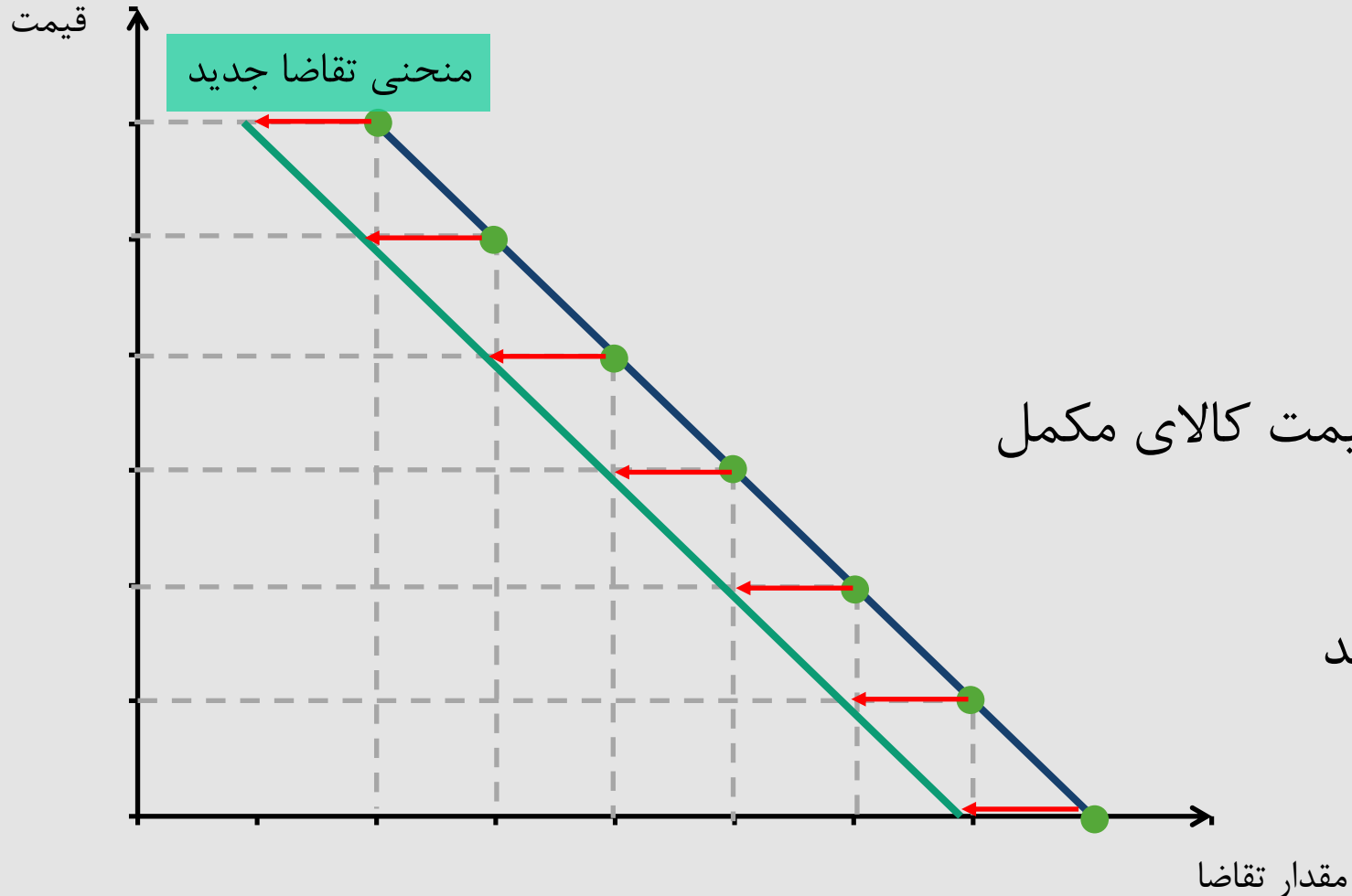

اگر موارد زیر اتفاق بیافتد:

- افزایش تعداد خریداران
- افزایش درآمد
- افزایش قیمت کالای جانشین و کاهش قیمت کالای مکمل
- افزایش میل خریداران به کالا (سلیقه)
- انتظار افزایش قیمت کالا و یا افزایش درآمد

انتقال منحنی تقاضا به راست

عوامل تعیین کننده تقاضا

اگر موارد زیر اتفاق بیافتد:

- کاهش تعداد خریداران
- کاهش درآمد
- کاهش قیمت کالای جانشین و افزایش قیمت کالای مکمل
- کاهش میل خریداران به کالا (سلیقه)
- انتظار کاهش قیمت کالا و یا کاهش درآمد

انتقال منحنی تقاضا به چپ

عوامل تعیین کننده تقاضا: درآمد

در کالاهای نرمال:

افزایش درآمد
(کاهش درآمد)

افزایش توانایی فرد در خرج کردن
(کاهش مخارج کل)

افزایش تقاضا کالا
(کاهش تقاضا کالا)

انتقال منحنی تقاضا به راست
(انتقال منحنی تقاضا به چپ)

در کالاهای پست:

کاهش درآمد

افزایش تقاضا و مصرف کالا

افزایش تقاضا کالا

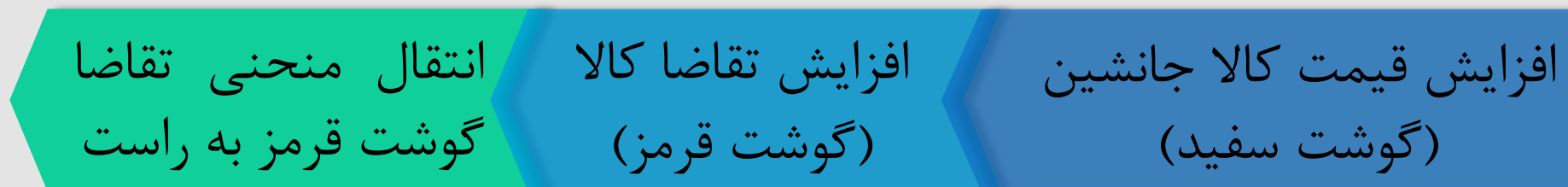
انتقال منحنی تقاضا به راست

مثال:

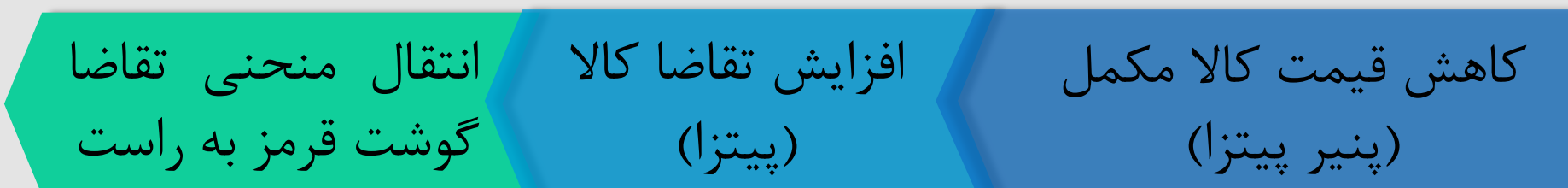
- اگر درآمد شما افزایش پیدا کند، دیگر از وسایل نقلیه عمومی استفاده نمی کنید (کاهش تقاضای وسایل نقلیه عمومی) و از ماشین شخصی استفاده می کنید.

عوامل تعیین کننده تقاضا: قیمت سایر کالاها

قیمت کالای جانشین:

قیمت کالای مکمل:

عوامل تعیین کننده تقاضا: سلیقه

سلیقه:

انتقال منحنی تقاضا
به راست

افزایش تقاضا کالا

هر چیزی که باعث تغییر سلیقه به سمت
افزایش میل مصرف یک کالا شود.

مثال:

- رژیم اتکینز (Atkins diet) در دهه ۹۰ رایج شد، و همچنین باعث افزایش تقاضا برای تخم مرغ شد، منحنی تقاضای تخم مرغ را به سمت راست تغییر داد.

عوامل تعیین کننده تقاضا: انتظارات در مورد آینده

با انتظار افزایش درآمد، تقاضای فعلی افزایش می یابد.

- مثال: اگر انتظار افزایش درآمد داشته باشید میل شما به رفتن به رستوران های گران قیمت بالا می رود.

انتظار افزایش قیمت ها، تقاضای فعلی افزایش می یابد.

- مثال: اتفاقی که در کشور، بعد از افزایش قیمت دلار می افتد (اصطلاحا رفتار گله ای و تشکیل صف برای آن کالا)

کشش تقاضا

کشش تقاضا:

- اندازه‌گیری مقدار واکنش تقاضا تغییر عوامل تعیین‌کننده تقاضا.
- میزان حساسیت تقاضاکنندگان به تغییر در عوامل تعیین‌کننده تقاضا.

کشش قیمتی تقاضا:

- مقدار تغییر تقاضا نسبت به تغییر قیمت

کشش تقاضا

افق زمانی (هر چه بیشتر باشد، کشش بیشتر است).

نوع و تعداد جانشین کالاها (هر چه تعداد و نوع بالاتر، کشش بیشتر).

نوع کالا (ضروری، لوکس)

حدود بازار (کشش خودکار آبی بیک بیشتر از خودکار است).

کالای ضروری و لوکس

میزان ضرورت کالا نسبی است و به ویژگی‌های ذاتی کالا بستگی دارد.

- قایق موتوری برای قایقران ضروری است یا لوکس؟
- سینما و کالاهای فرهنگی برای همه ضروری است؟
- آیا تحریم مواد مخدر بر افزایش یا کاهش جنایات مرتبط با این مواد اثر دارد؟

عرضه

عرضه

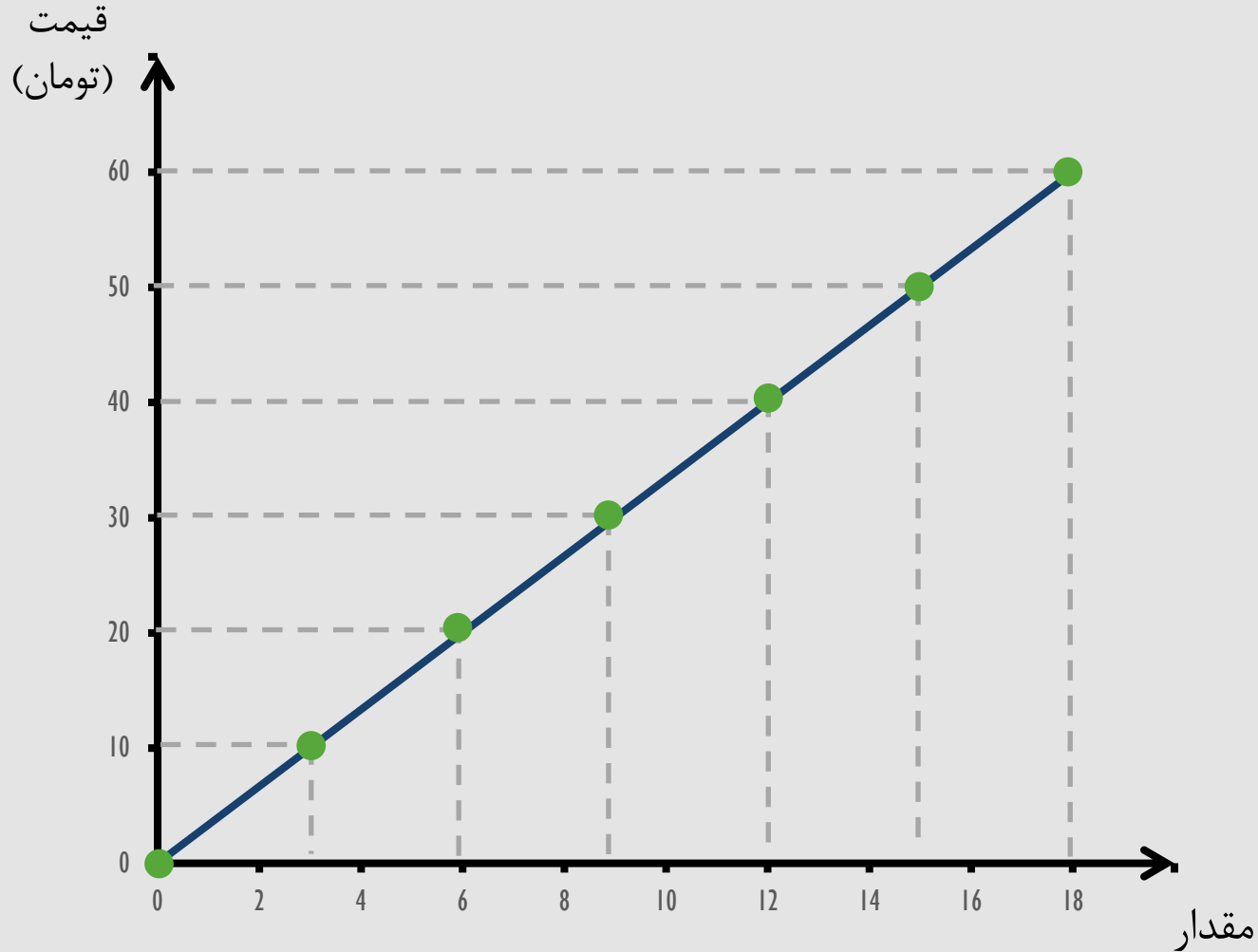
تعریف عرضه:

- مقدار عرضه هر کالا یا خدمات، مقداری از کالا یا خدماتی است که فروشندگان یا تولیدکنندگان قادر و یا مایل به فروش آنها هستند.

قانون عرضه:

- ارتباط مثبت بین قیمت و مقدار عرضه.
- وقتی قیمت افزایش می‌یابد، با فرض ثابت بودن سایر عوامل، مقدار عرضه کالا افزایش می‌یابد.

مثال: عرضه قهوه‌ی کافه لمیز

قیمت (تومان)	مقدار عرضه کافه لمیز
0	0
10	3
20	6
30	9
40	12
50	15
60	18

عرضه‌ی بازار

عرضه‌ی بازار:

- مجموع عرضه‌ی تمامی فروشندگان در هر قیمت از یک کالای خاص.
- منحنی عرضه‌ی بازار:
- جمع افقی عرضه‌ی تمامی فروشندگان برای یک کالا یا خدمات.

مثال :

- فرض کنید بازار قهوه فقط دو فروشنده کافه لمیز و کافه رییس را دارد.

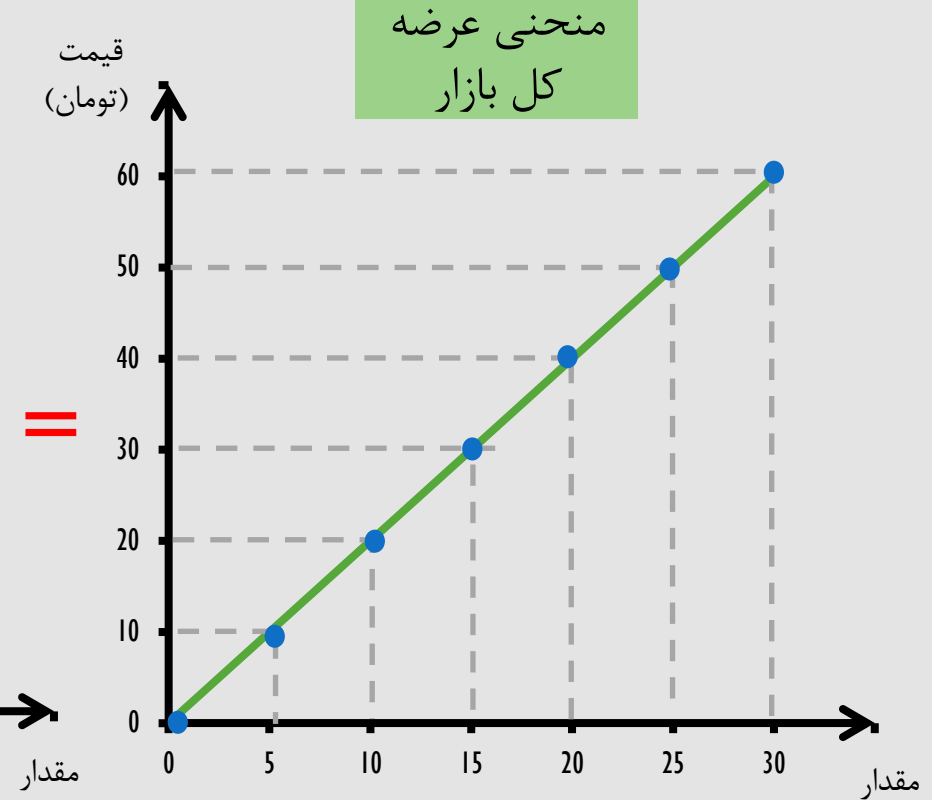
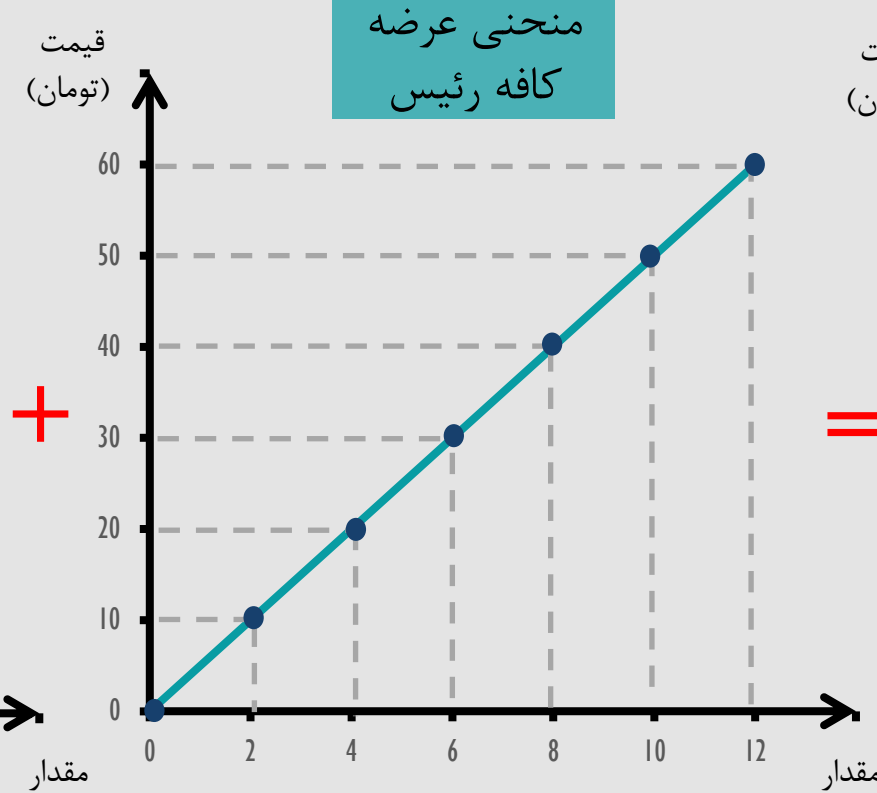
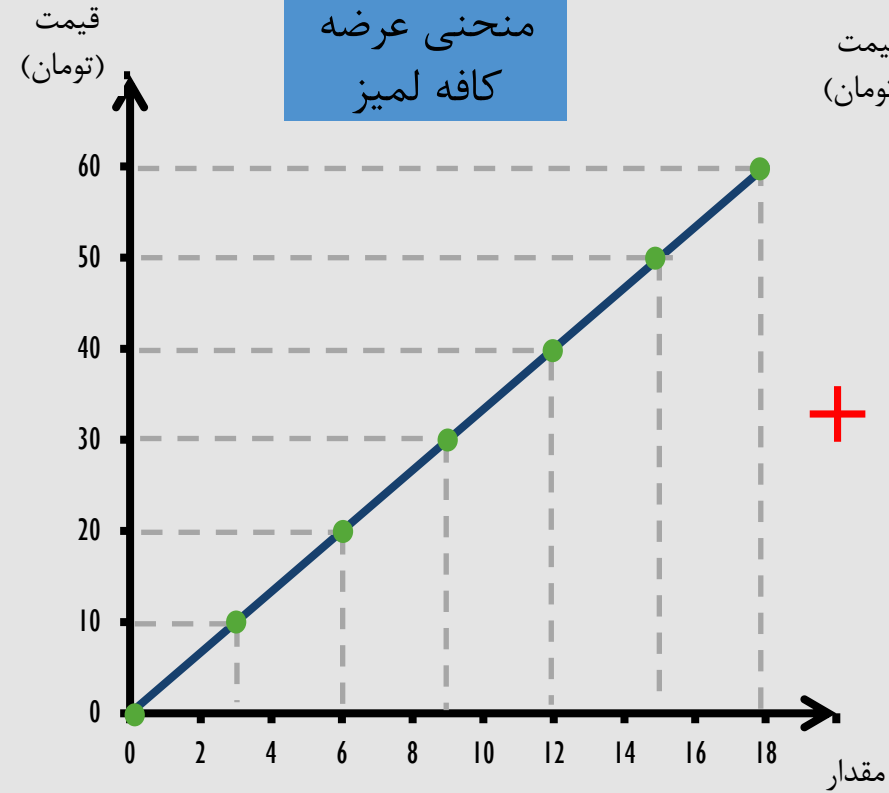

مثال: عرضه‌ی بازار

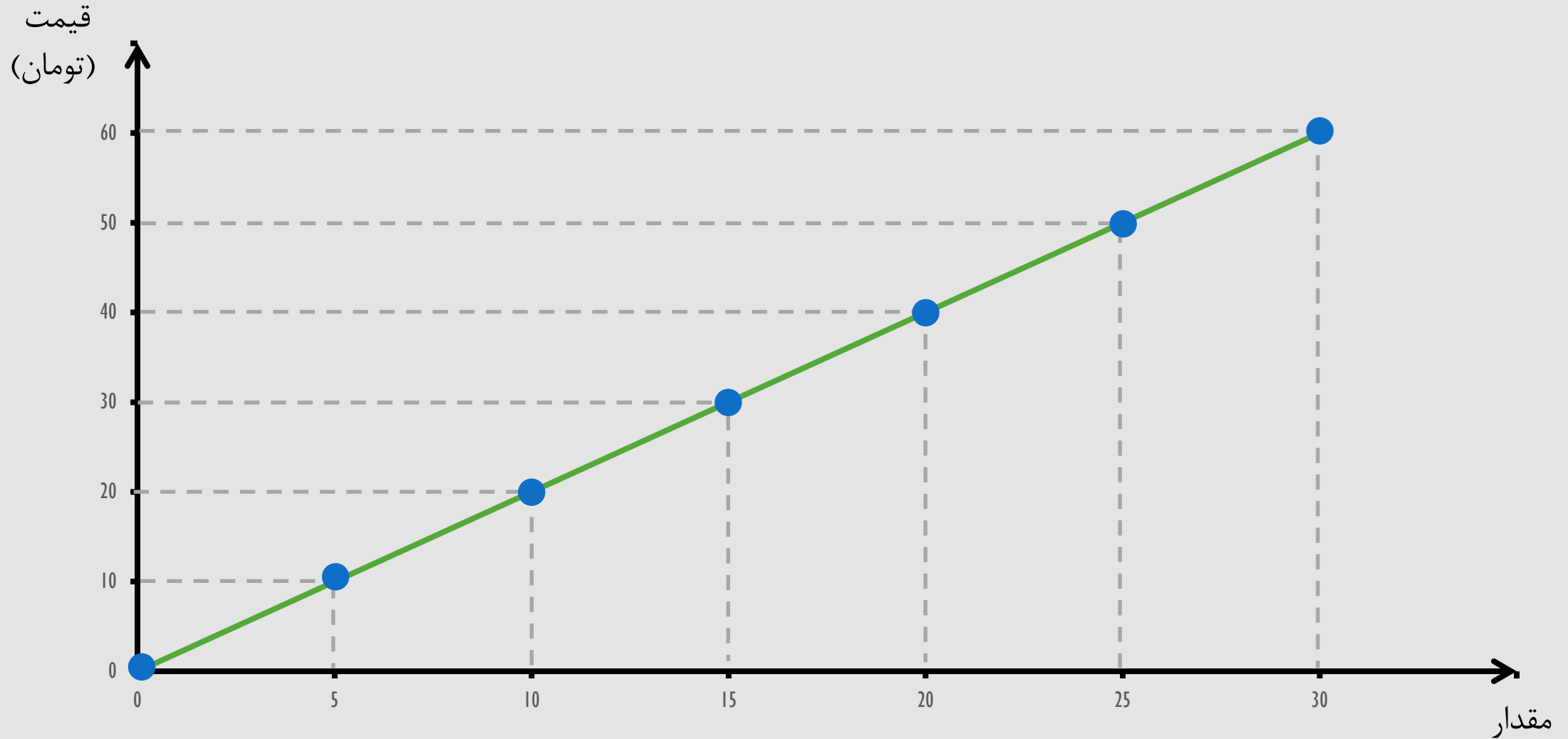
	عرضه کافه لمیز		عرضه کافه رئیس	قیمت (تومان)
=	۰	+	۰	۰
=	۳	+	۲	۱۰
=	۶	+	۴	۲۰
=	۹	+	۶	۳۰
=	۱۲	+	۸	۴۰
=	۱۵	+	۱۰	۵۰
=	۱۸	+	۱۲	۶۰

مثال: عرضه‌ی بازار

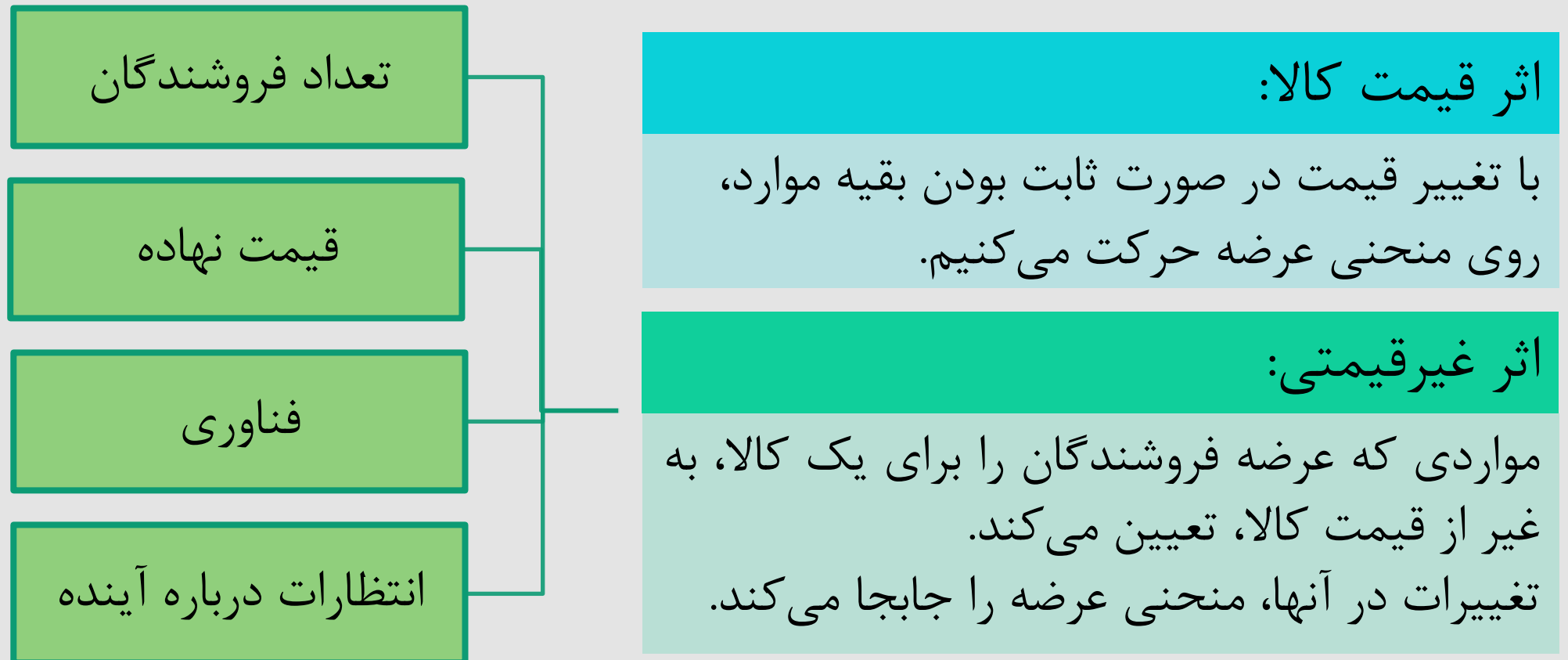
• جمع افقی عرضه‌ی محمد و علی

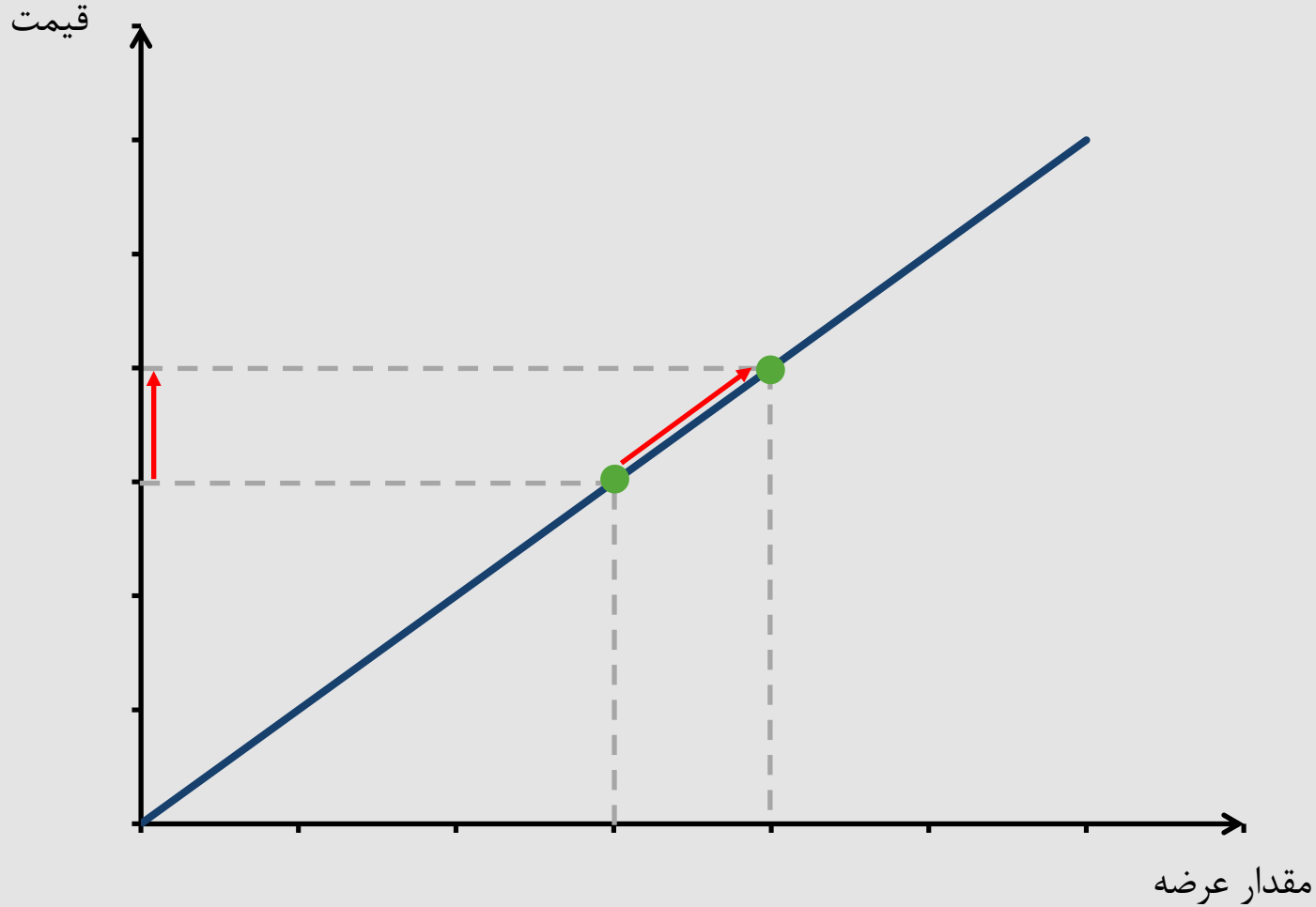
مثال: منحنی عرضه بازار قهوه

عوامل تعیین کننده عرضه

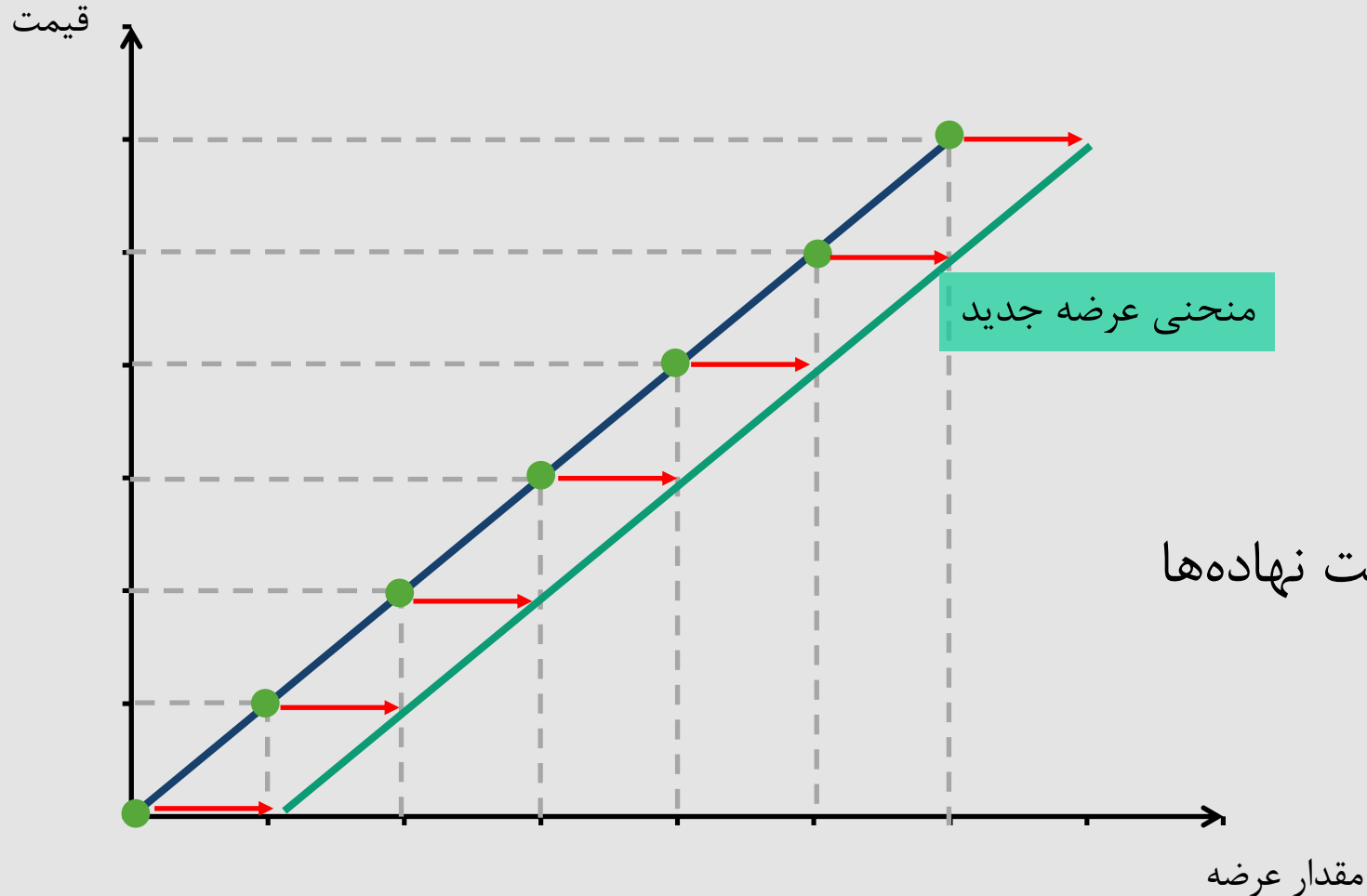
عوامل تعیین کننده عرضه

- افزایش قیمت کالا
- حرکت روی منحنی عرضه
- شکل گیری تعادل جدید

عوامل تعیین کننده عرضه

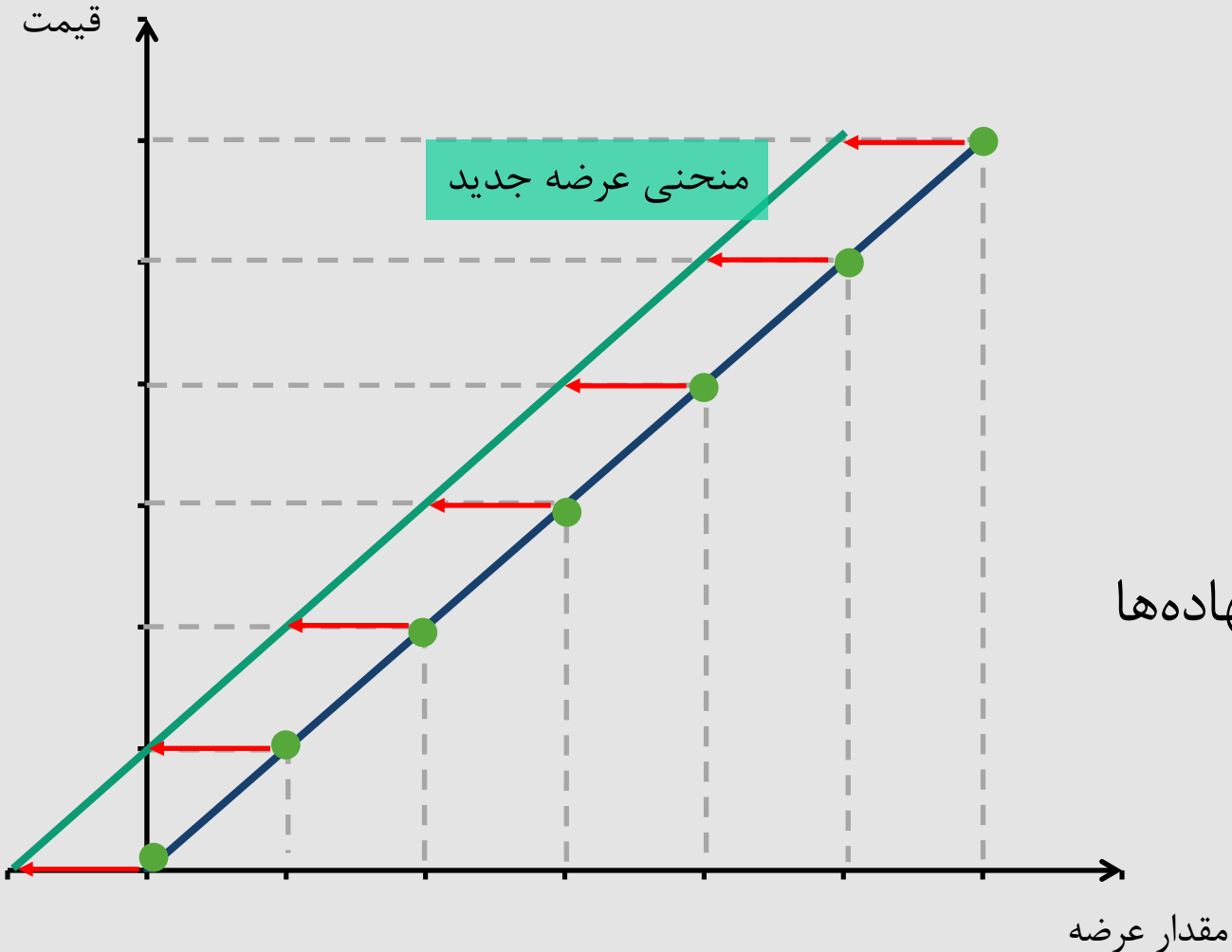

اگر موارد زیر اتفاق بیافتد:

- افزایش تعداد فروشندگان
- بهبود فناوری
- کاهش قیمت نهاده
- انتظار کاهش قیمت کالا و یا کاهش قیمت نهاده‌ها

انتقال منحنی عرضه به راست

عوامل تعیین کننده عرضه

اگر موارد زیر اتفاق بیافتد:

- کاهش تعداد فروشندگان
- پسرفت فناوری
- افزایش قیمت نهاده
- انتظار افزایش قیمت کالا و یا افزایش قیمت نهاده‌ها

انتقال منحنی عرضه به چپ

کشش عرضه

کشش عرضه:

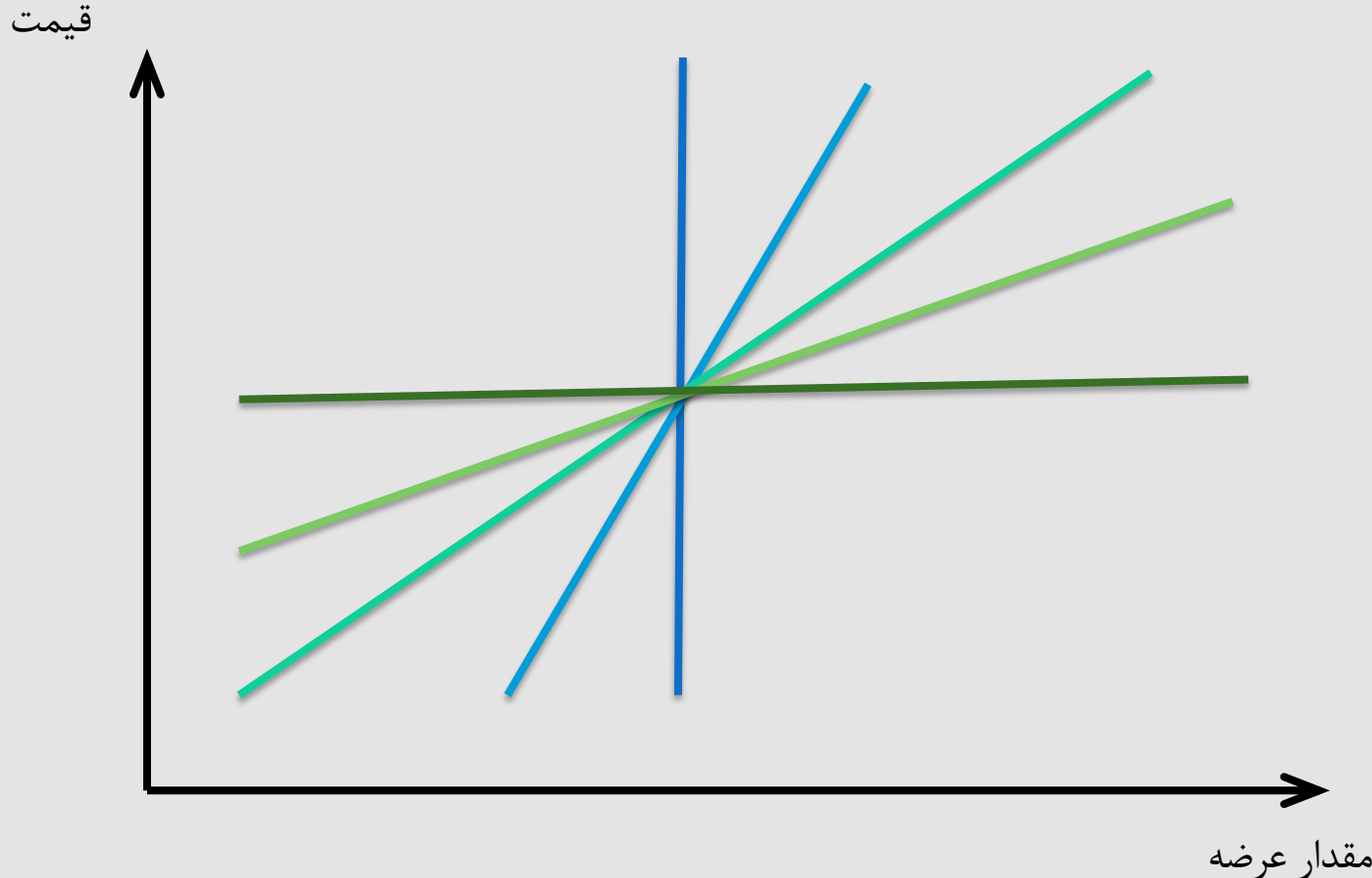
- اندازه‌گیری مقدار واکنش عرضه به تغییر عوامل موثر بر عرضه.
- میزان حساسیت تولیدکنندگان به تغییر در عوامل تعیین‌کننده عرضه.

کشش قیمتی عرضه:

- انعطاف‌پذیری فروشندگان در تغییر مقدار عرضه به هنگام تغییر قیمت.

$$\text{کشش قیمتی عرضه} = \frac{\text{درصد تغییر در مقدار عرضه}}{\text{درصد تغییر در قیمت}}$$

کشش قیمتی عرضه

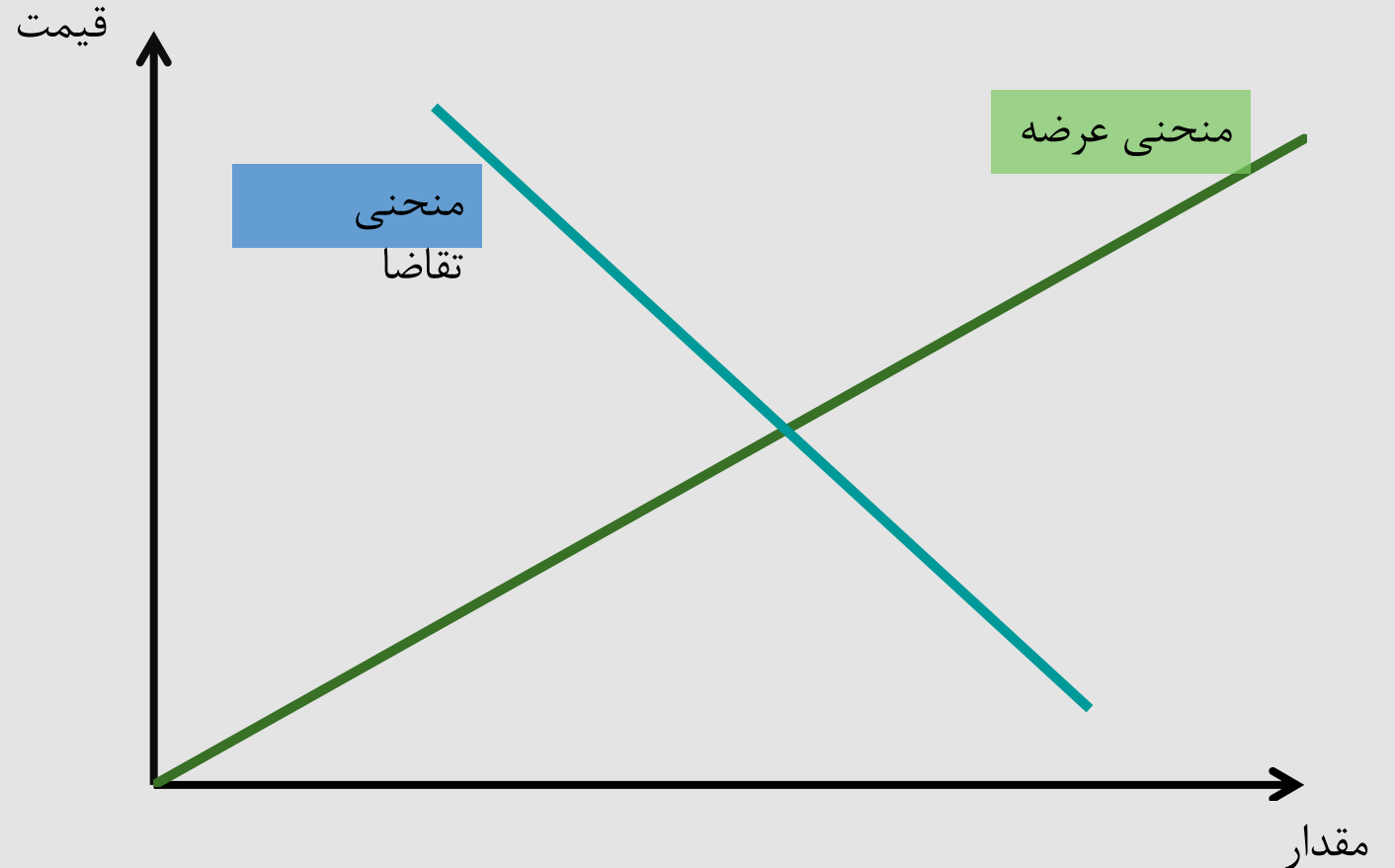
انواع منحنی‌های عرضه:

- عرضه کاملاً کشش ناپذیر
- عرضه کم کشش
- عرضه با کشش واحد
- عرضه پر کشش
- عرضه کاملاً کشش پذیر

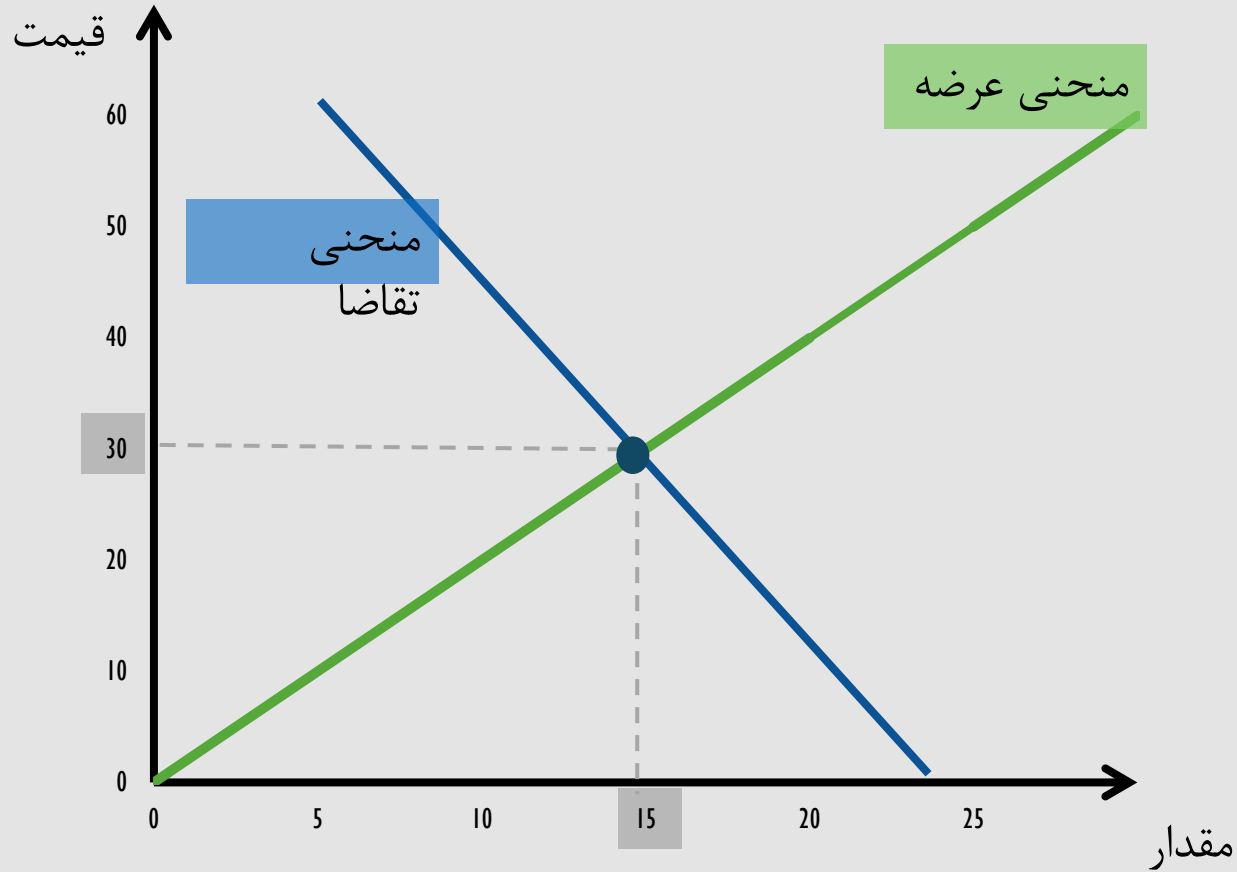
تعادل در عرضه و تقاضا

تعادل بازار

تعادل بازار از برخورد عرضه و تقاضا به دست می آید.

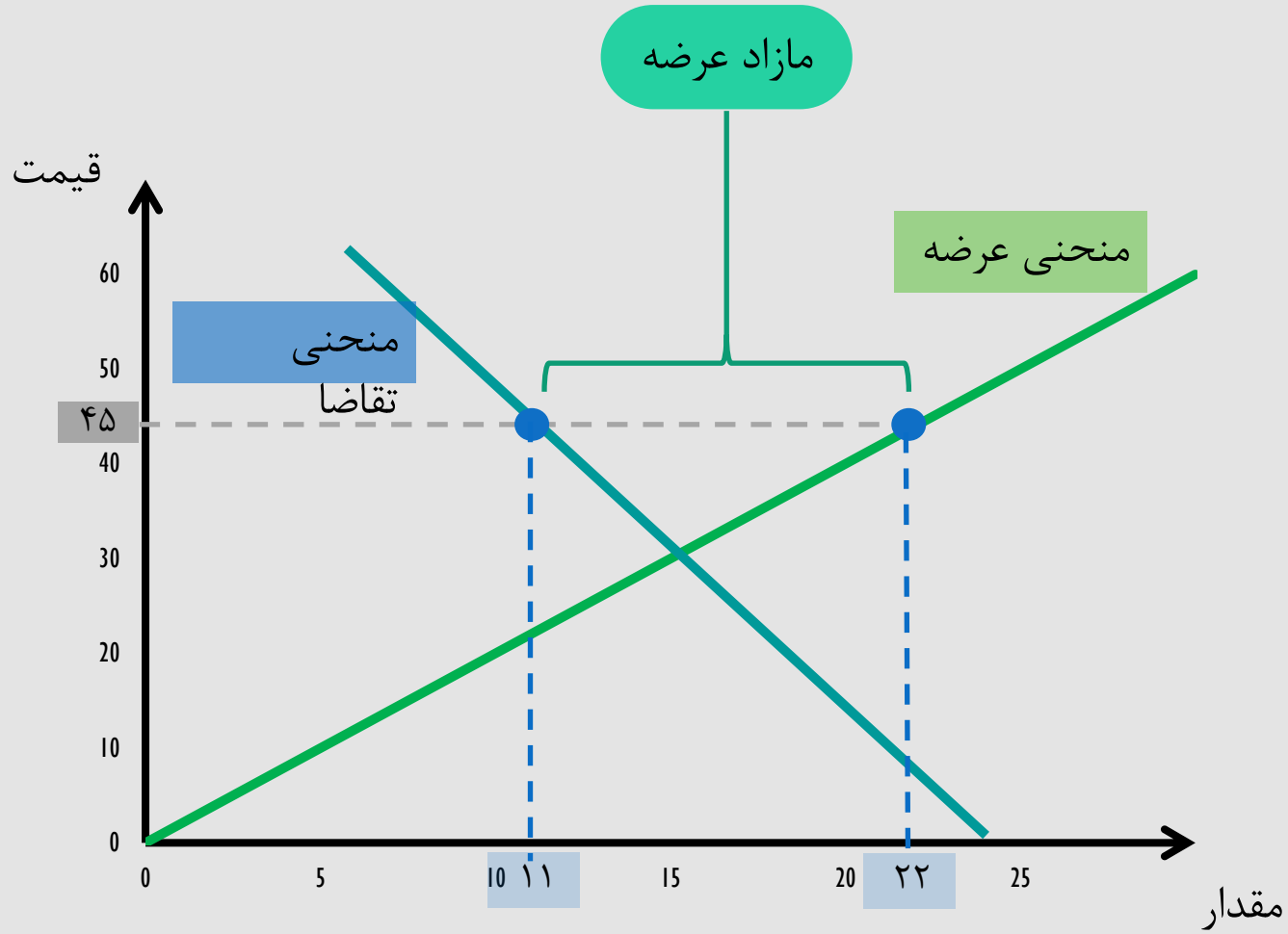

تعادل بازار قهوه

مقدار تقاضا	مقدار عرضه	قیمت (تومان)
۲۴	۰	۰
۲۱	۵	۱۰
۱۸	۱۰	۲۰
۱۵	۱۵	۳۰
۱۲	۲۰	۴۰
۹	۲۵	۵۰
۶	۳۰	۶۰

نبود بازار در تعادل

قیمت، ۴۵ تومان هست.

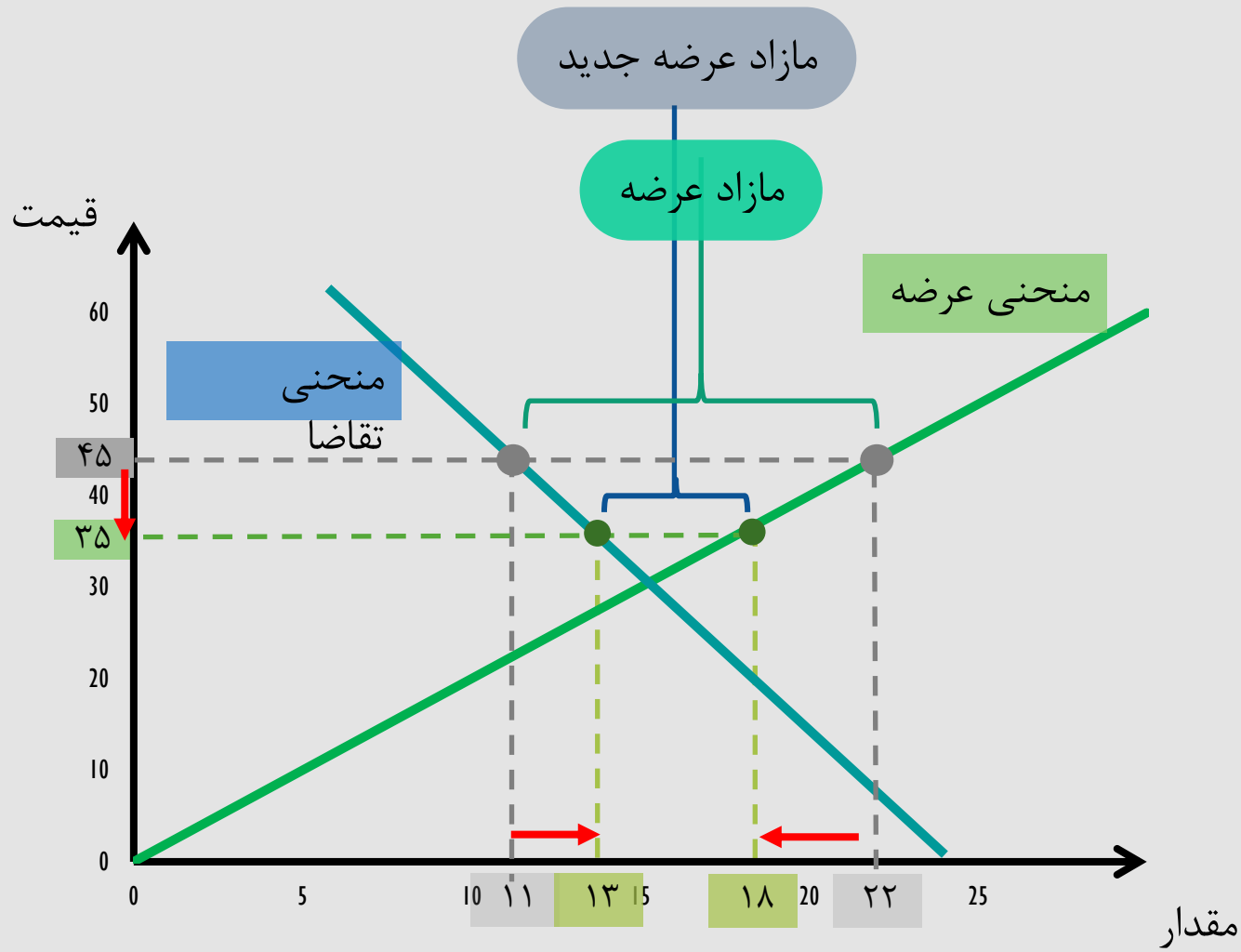
مقدار عرضه و تقاضا در بازار

میزان مازاد عرضه در بازار

$$22 - 11 = 11$$

مسیر رسیدن به تعادل

کاهش قیمت به ۳۵ تومان

فروشنده‌گان سعی می‌کنند تا با کاهش قیمت محصول، مقدار فروش خود را افزایش دهند.

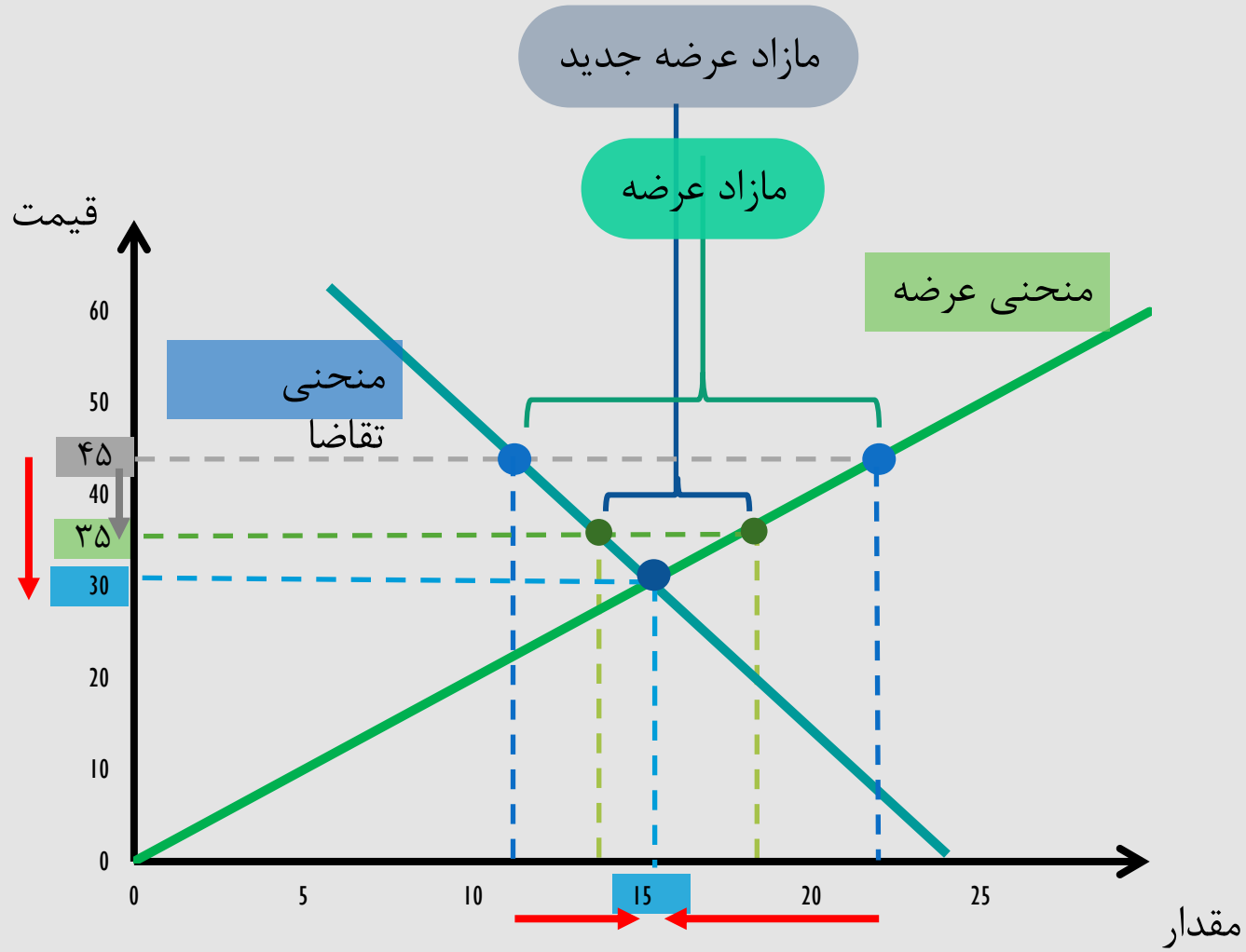
مقدار عرضه و تقاضای جدید

میزان مازاد عرضه در بازار

$$18 - 13 = 5$$

کاهش مازاد عرضه

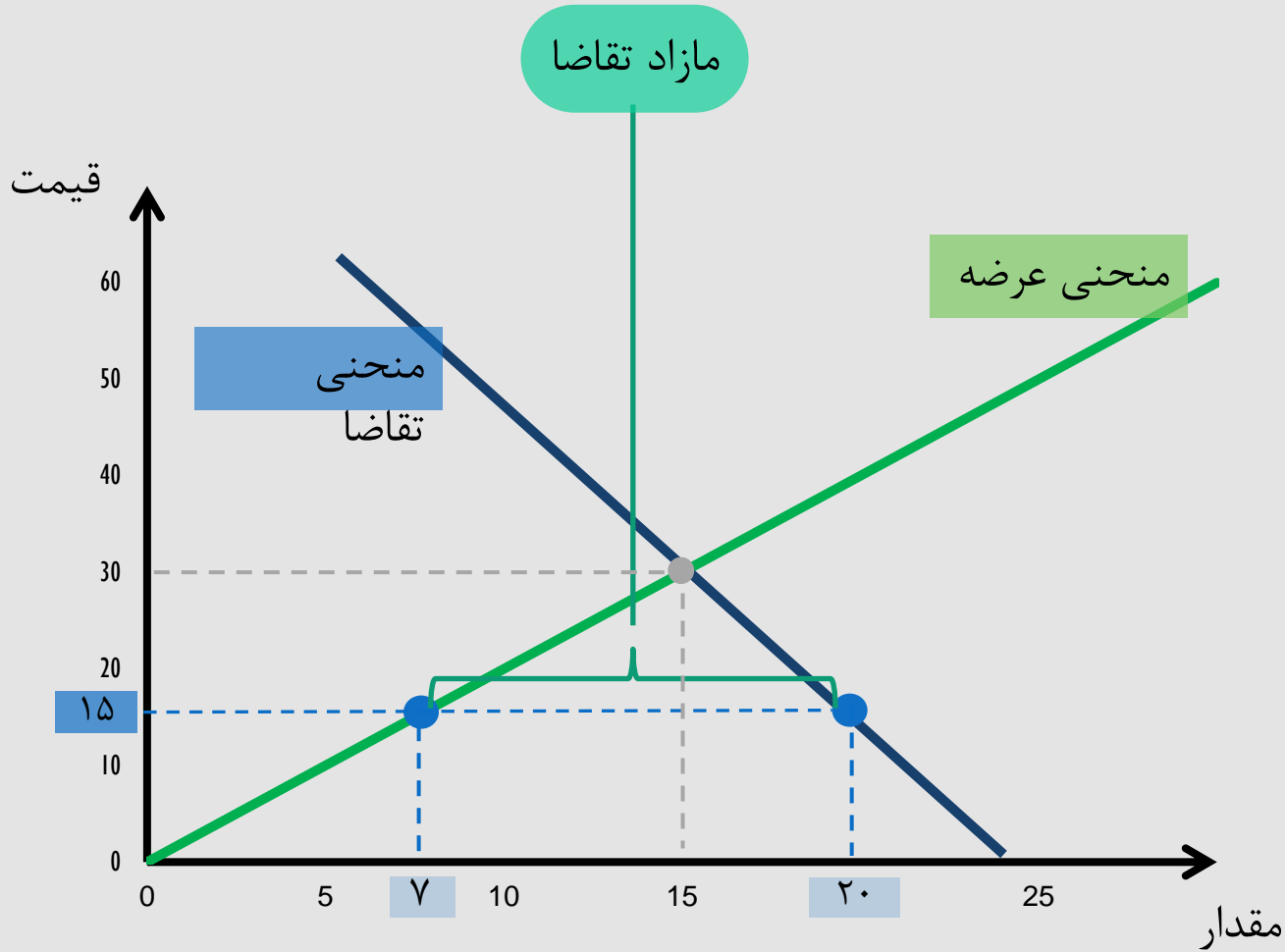
مسیر رسیدن به تعادل

کاهش قیمت تا تعادل

افزایش تقاضا و کاهش عرضه

نبود بازار در تعادل: کمبود

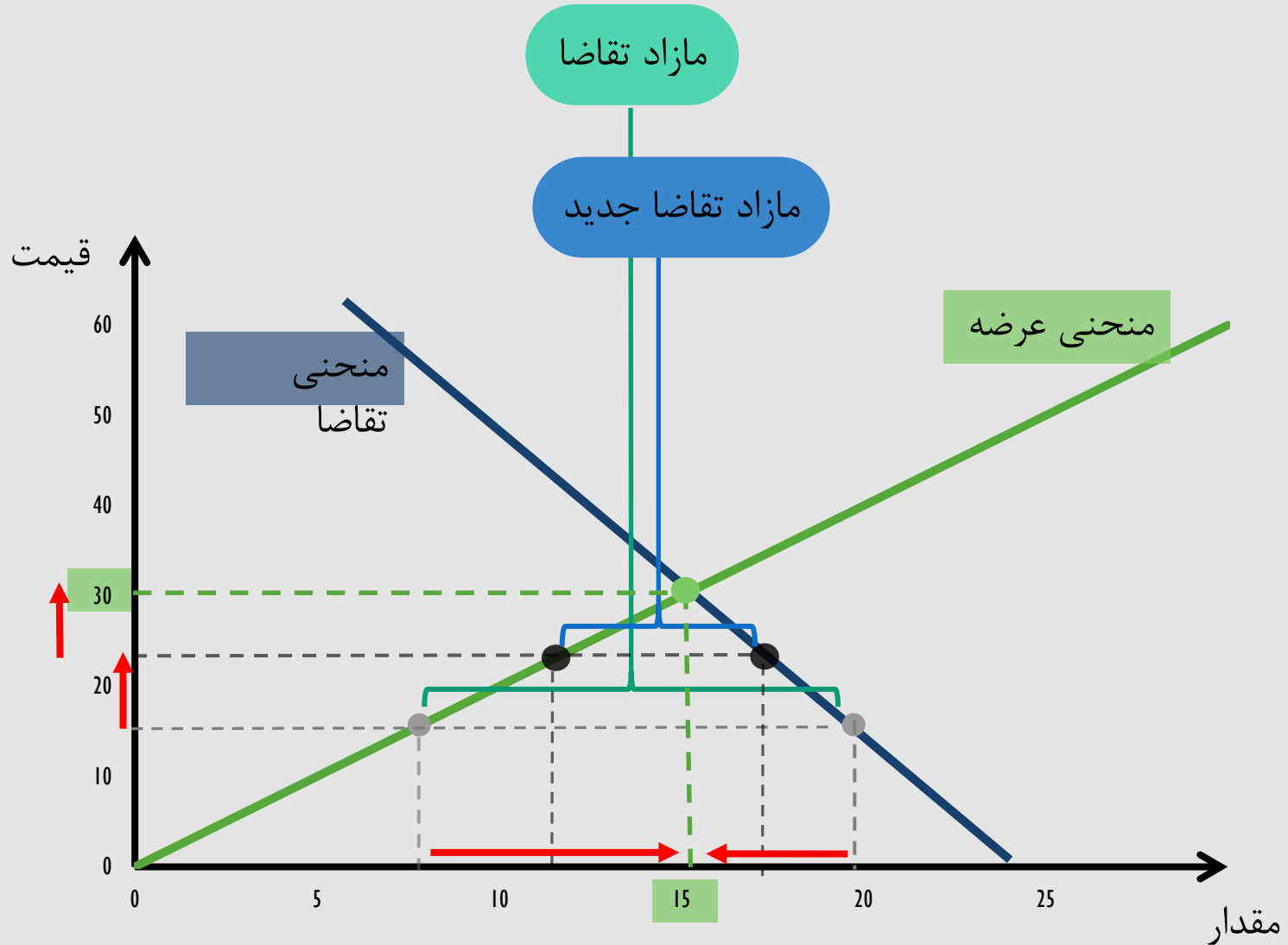
قیمت، ۱۵ تومان است.

مقدار عرضه و تقاضا در بازار

میزان کمبود عرضه در بازار

$$20 - 7 = 13$$

نبود بازار در تعادل: کمبود

- افزایش قیمت
- افزایش تقاضا و کاهش عرضه
- رسیدن به تعادل بازار

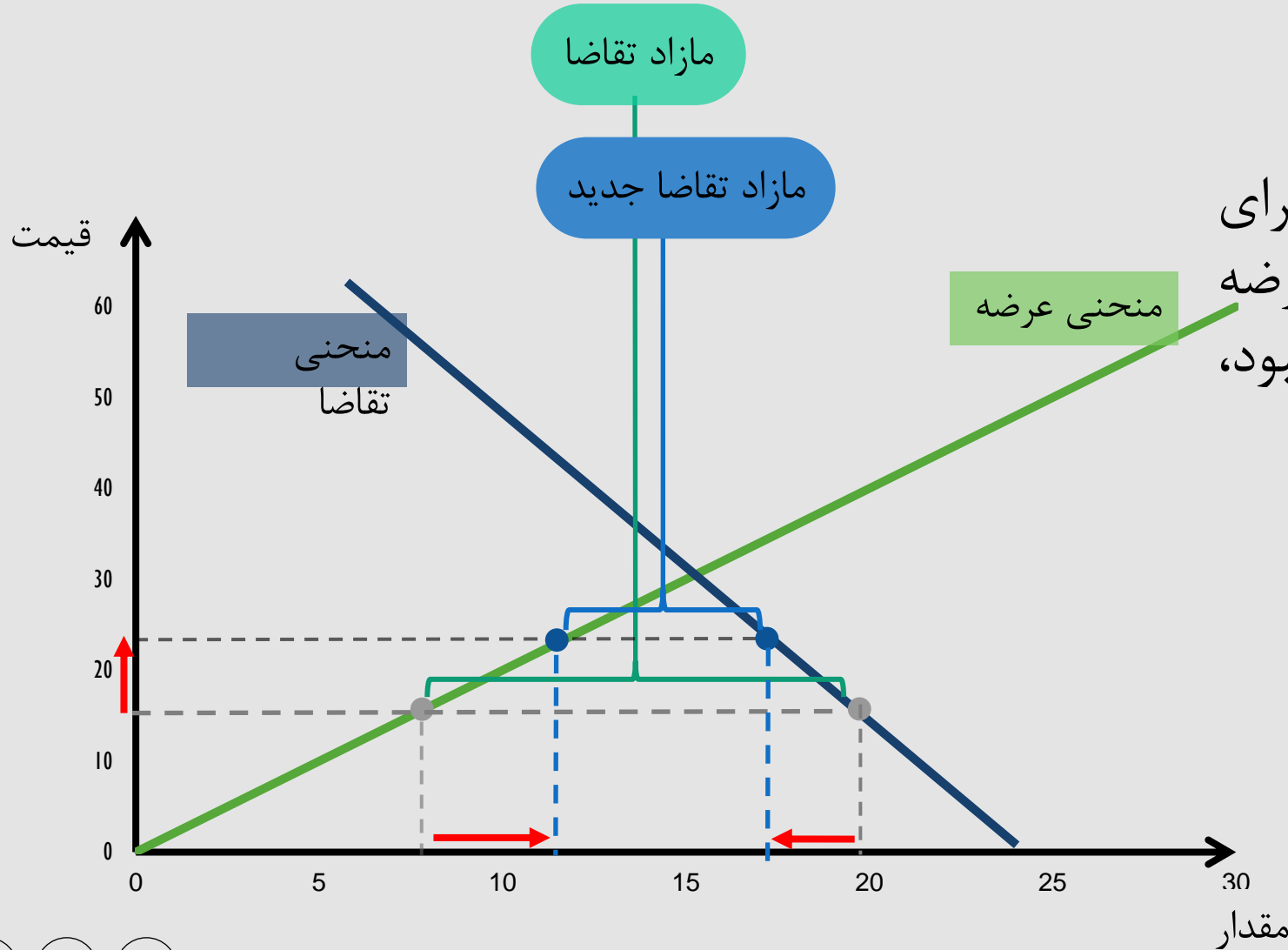
نبود بازار در تعادل: کمبود

افزایش قیمت

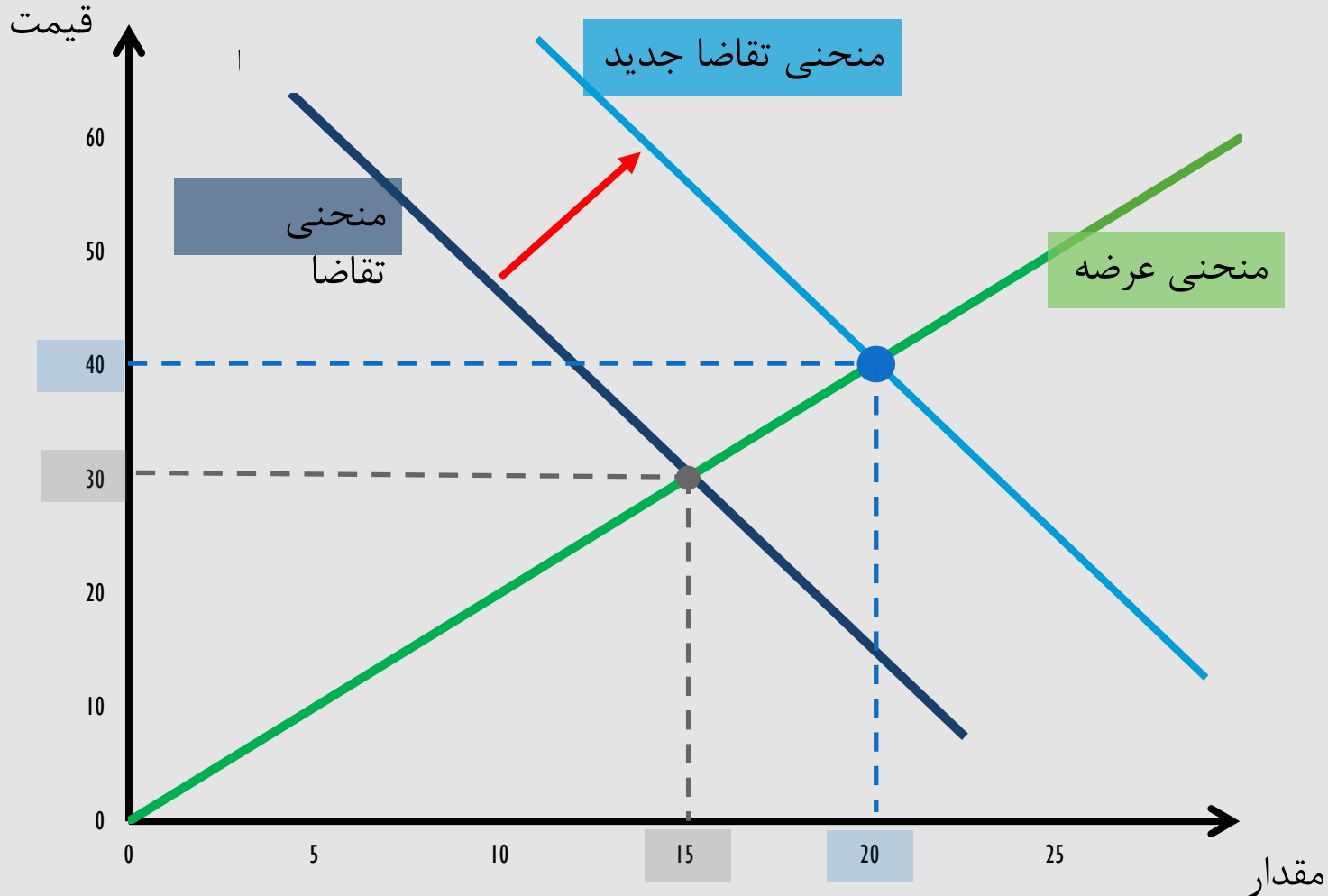
با وجود خریداران بسیار زیادی که برای خرید کالای اندک خریداری می کنند، عرضه کنندگان می توانند با استفاده از این کمبود، قیمت خود را افزایش دهند.

کاهش تقاضا و افزایش عرضه

کاهش کمبود عرضه در بازار

تغییر در تعادل

تعادل اولیه

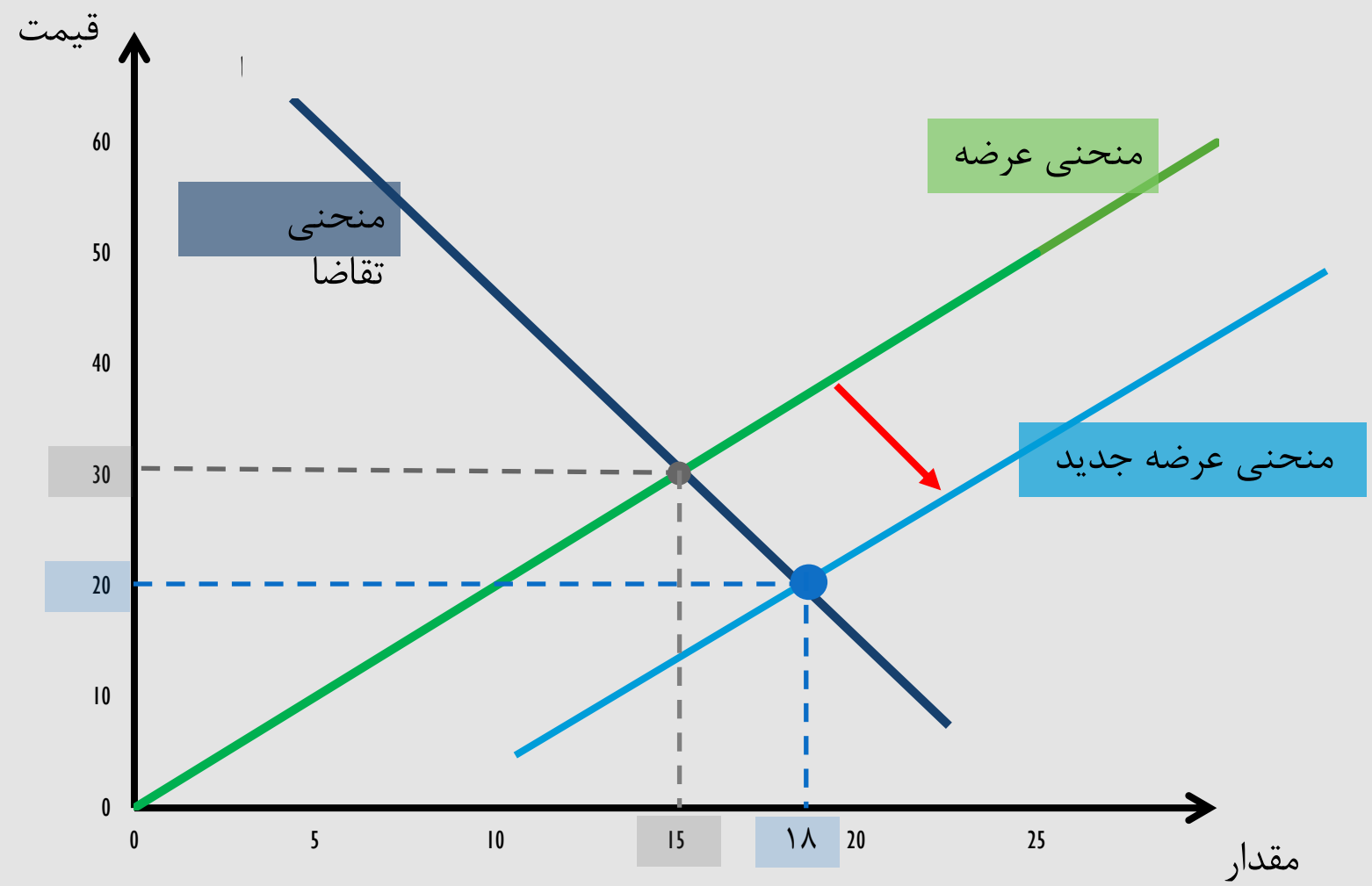
افزایش تقاضا بازار

- گران تر شدن چایی
- افزایش درآمد

تعادل ثانویه

- قیمت تعادلی : ۴۰ تومان
- مقدار تعادلی : ۲۰ عدد قهوه

تغییر در تعادل

تعادل اولیه

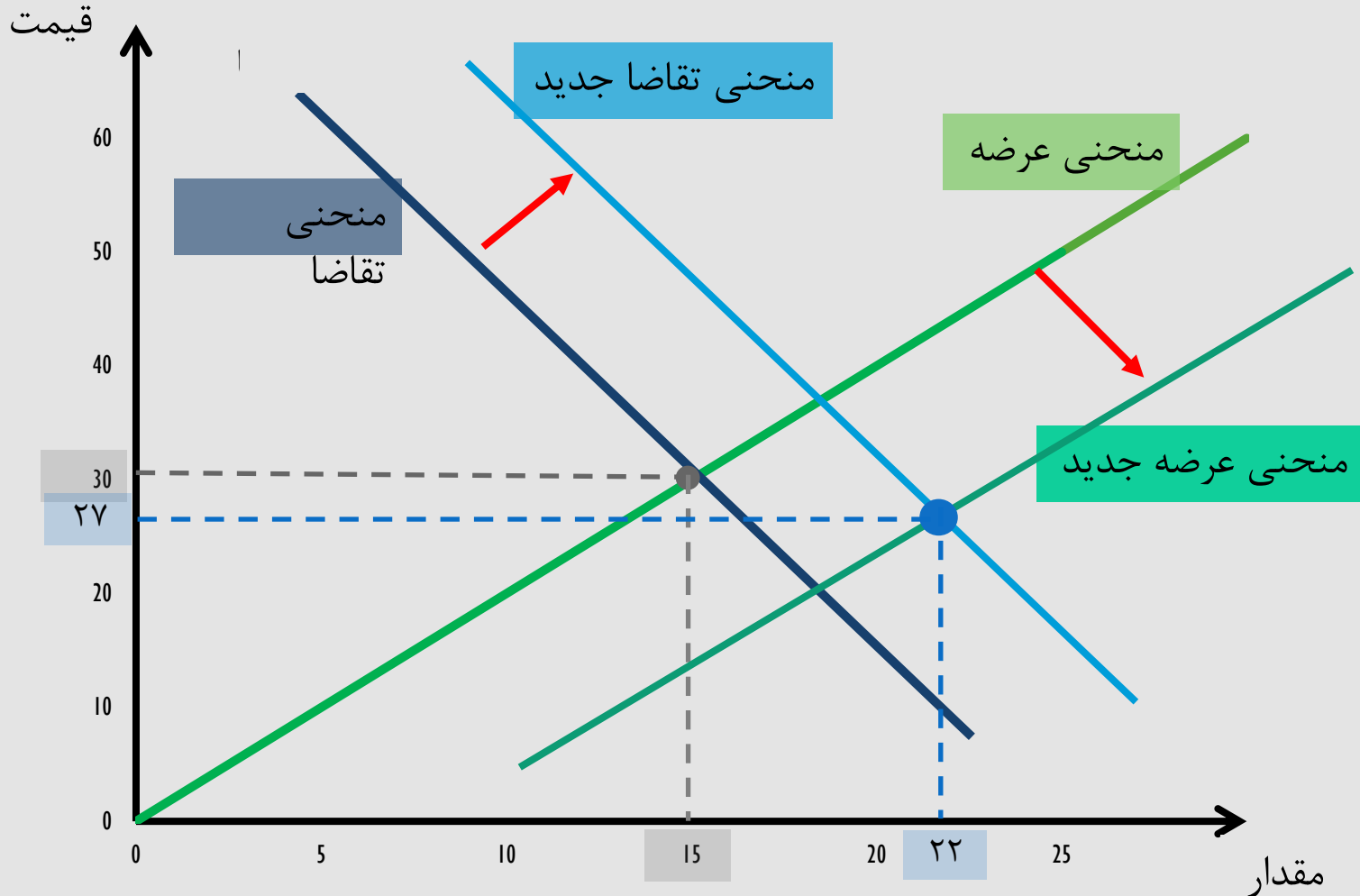
افزایش عرضه بازار

- ارزان تر شدن دانه قهوه
- ارتقا دستگاه قهوه ساز
- انتظار کاهش قیمت قهوه در آینده
- اضافه شدن فروشندگان دیگر به بازار

تعادل ثانویه

- قیمت تعادلی : ۲۰ تومان
- مقدار تعادلی : ۱۸ عدد قهوه

تغییر در تعادل

تعادل اولیه

افزایش همزمان عرضه و تقاضا

- کاهش قیمت شکلات (کالای مکمل)
- کاهش قیمت دانه قهوه (نهاده تولید)

تعادل ثانویه

- قیمت تعادلی : ۲۷ تومان
- مقدار تعادلی : ۲۲ عدد قهوه

ممنون از توجه شما